

SIRP JA VASAR

Nr. 8 (21) II aastakäik

Laupäeval, 22. veebruaril 1941

Uksiknumber 10 kop.

Elagu meie armas Punaarmee, NSV Liidu rahvaste rahuliku töö võimas kants!

Sõber Punaarmee

Punaarmee sündis Suures Oktoobrirevolutsioonis. Tohtud töölise ja talupoegade revolutsioonilised massid kogunesid bolševikkude partei juhtimisel võitluseks välismaiste imperialistide ja kodumaiste kodanlusjäänuste vastu. Neist sai maailma ainulaadseim armee — vabastatud töölise ja talupoegade armee, proletariaadi diktatuuri armee.

Kogu klassivõitluse ajaloos töölisklassi on veristatud ta enda käega, sõjaväge, kes tuli ju rahva enda hulgast, kasutati raudsõjast kapitalistlikkude eksploatoorite poolt. Sellepärast püüetaksegi kodanlikes riikides armeed kõrvaldada poliitiliselt areenilt, sisendada arvamus, nagu oleks armee poliitiliselt erapooletu, ainult n. ü. „isamaalik“.

Alles Punaarmees „inimene relvaga“ on muutunud töötava rahva parimaks sõbraks. Rahva armastus oma armee vastu võimaldas Punaarmeel võitjana välja tulla kontrrevolutsiooni keeriseist, lõi talle tugevaima tagala, kus tunti end armeeaga ühise perena.

See, nagu põhjendab sms Stalin, on Punaarmee suurim jõuallikas.

Armastus Punaarmee vastu kajastub täies suuruses ka nõukogude vaimses loomingu. Kes ei tunneks Nõukogudemaal Tšapajevi nime! Tuntakse peensusteni tema ja Furmanovi iseloomude erinevusi, kokkupõrkeid. „Tšapajev“ film on populaarsemaid. Tuntakse Pavel Korišaginist Ostrovski romaanist „Kuidas karastus teras“, tuntakse Grigori Melehoi, „Vaiksest Donist“, Ivanovi, Soomusrong nr. 14-69“, Serafimoviitši „Raudne voog“, Fadejevi „Purustamine“, A. Tolstoi romaaniid ja palju teisi jutustavad kangelaslikkudest heitlustest kodusõjas, partisaanidest, talupoegadest, kelle stiililine tormakus aegamööda asendub distsiplineeritud võitlejakogemustega, suurtest sõjajuhtidest ja tagala pisiinimeste ohvrimeelsusest ning valmisolekust.

Kodusõja ja isamaakaitse on tähtis koht ka nõukogude poeesias — Assejevi, Svetlovi, Žarov, Lebedev-Kumatsi, Gusevi, Issakovski poeemid ja luuletused, Suleiman Stalski ja Džambuli rahvalaulud jne.

Nõukogude filmid ja näidendid kodusõjast, Punaarmee ja Mereväestiku elust on kõrge kunstilise tasemega, tõepäraseid ja veenvaid.

Võõras on Punaarmee kunstilisele kujutamisele militaristlik kuivus, õõnes hurraamine ja see tumm passiivne fataalsustunne, mida kodanlike maade sõdijate juures püütakse nimetada kohusetähtsuseks, see armetu kätelahutamise sõjajärgse puhul, mis kannab paljusid enne praegust sõda ilmunud patistlikke sõjaromaane ja -filme.

Punaarmee kunstiline kujutamine ei vaja midagi tehtut, alles täies realismis on ta kõige ülevam. Täies psühholoogilises tõepärasuses, inimlikkuses, puudusel, kannatusel, huumoris punaarmeealad on teelised kangelased. Nende ohrid, veri, lahingute õudus pole asjata, pole mõtetu ja lootusetu, vaid neid kannab aktiivne tahe hävitada sõjad; hävitada orjus ja vägivalla. Punaarmeealane, kus ta ka ei kaitse oma kodumaa piire, päikesepaistelises Tšilits, külmas Siberis, Leningradis või Vladivostokis, pole „poliitiliselt erapooletu“. Ta teab, et ta ei kaitse üksnes enda kodukollet ja hüveolu, vaid maad, mis on kogu maailma töötava rahva ainus lootus ja kindlus. Punaarmeealane teab, et tema ohver pole ainult suutäis kapitalistlikku suurhaji igitihtumatusse kurku, pole unustatud haud kuskil Verduni ristidelagendikul, mida ikka jälle künnavad nuud mürsud, vaid kivi, mis on kantud maailma võimsaimasse tulevikuühituse — kommunistlikku ühiskonda.

Kuid nõukogude kunstilised ei vali Punaarmeed ainult oma meelismaks loominguaineks, vaid ka parimaks sõbraks. Kunsti- ja teaduselise kultuuri-šeflus Punaarmee ja -laevastiku üle on kujunenud maailma ainulaadseks traditsiooniks. Juba kodusõja ajal läksid näitlejad väerinnetele, interventidest vabastatud linnadesse ja küladesse tulid väliteatrid ja kontsertrühmad. Nad andsid meelelahutust sõdijale ja aitasid orga-

M. Denissova-Stšadenko.

KAITSE.

niseerida punaarmeealade esimesi isetegevusi.

Nüüd on näitlejad, heliloojad, kunstnikud, teadlased ja kirjanikud sagedasemal ja soovitatavamal külalisel Punaarmee väeosades ja sõjalaevadel. Terve teatrite kollektiivid sõidavad Nõukogudemaa kõige kaugematesse nurkadesse — Nõukogude piirkaitse juurde, Moskva Kammerteater viibis üle aasta Kaug-Idas. Viimase viie aasta jooksul on Punaarmee väeosades korraldatud üle 100.000 konserdi ja etenduse.

Ka teadlased on tihedas kontaktis Punaarmee sõdurite ja komandöridega ja teevad väeüksustes suurt ühiskondlik-kultuurilist tööd. Sajad sõdurid ja komandörid külastavad teaduslikke institute, laboratooriume ja kõrgemaid õppeasutusi, kus nad tutvuvad Nõukogude teaduse ja tehnika viimaste saavutustega ning teadlaste väljapaistvamate töödega. Üksi Moskvas teeb 70 teaduslikku asutust pidevat kultuurisfääritööd väeüksustes.

Suure hoogsusega toimus šeflustöö ettevalmistuste ajal Punaarmee 23. aastapäevaks. Neist pidustustest võtavad aga esmakordselt osa ka vabastatud Balti riigid. Rahva armastuse ja poolehoidu võitis meil Punaarmee juba 1939. aastal, kui pakti põhjal tulid esimesed väeosad, et kindlustada Nõukogudemaa piiri ja takistada eesti töötava rahva kiskumist imperialistlikku sõtta. Kuigi kodanlusi igati püüdis rahvast isoleerida punavägedest, said need kiiresti populaarseks eeskätt küldes ja tööraha seas oma lõbusate tantsudega-lauludega, oma klassiteadlikkusega ja nakatava südamekõnaga.

Pärast juunipöörat, mis ainult tänu Punaarmeele toimus asjatute ohvritega ja takistusteta, muutus Punaarmee meie kõikide töötavate kihtidega samaseks ühisperekaks, nagu ta seda on kogu Nõukogude Liidus. Kõikide suuremate poliitiliste sündmuste puhul on Punaarmee näidanud oma abivalmidust nii organiseerimisel kui ka selgitustöös.

Tema 23. aastapäeva valmistatakse pühitsema kõikjal üle maa. Nii maal kui linnas valmistatakse pidustusi, loenguid, kontserte, näitusi, pidulikke teatrietendusi.

Kohutava sõja taustal nõukogude inimene seisab külg kõrgal oma Punaarmee, täis sügavat patriotsmi maailma tööraha isamaa vastu ja täis lepitamatut vaenu kõikide ta ohustajate ning vaenlaste vastu.

Poliitharidustöö tegelaste õppereis Leningradi

Elle jõudis Leningradist 9-päevaselt õppereisil tagasi 36-liikmeline Eesti NSV poliitharidustöö tegelaste ekskursioon. Maakondlikud poliitharidustöö inspektorid, poliitharidustöö korraldamise keskuse juhtivad tööhõud, rahva kunstilise isetegevuse ja ametiühingulise kultuuritöö juhid Hariduse Rahvakomisari asetäitja sms H. Piilmanni juhitud tutvustid ekskursiooni kestel põhjalikult Leningradi poliitharidustöö korralduse ja struktuuriga, vastavate asutuste ja kultuuriliste vaatamisväärsustega.

Poliit- ja rahvaharidustöö korraldusest ja ulatuslikkusest saadud muljed on ekskursioonis osavõtjate üldisel hinnangul üllatavad.

Suurima poliitharidustöö keskasena meie poliitharidustöetegelased külastasid Leningradi Narva rajooni Gorki nimelist kultuuripaleed. Selles töötava rahva kultuurisutuses on tuhandetel töötajatel võimalus mõõda saata kogu oma vaba aeg, võttes osa väga mitmekesistest üritustest.

Riiklik Saltõkov-Stšedrini nimeline raamatukogu, mida külastati, on vanim ja suurim NSV Liidus ja suuremaid maailmas. Kogul on ligi 10 miljonit raamatut, nende hulgas haruldustena vanu egiptuse papiürioseid, 7000-köiteline Voltaire'i isiklik raamatukogu, 75.000 eka. käsikirjadekogu jm. Kogust laenu- tati mõeldud aastal 3,25 miljonit koi-

laenukogu, kusjuures raamatuid laenukogu isiklikult kohalikuks kasutamiseks.

Väga arenenud on Leningradis lektorite tegevus. Kui 1934. a. korraldati lektorite keskbüroo kaudu 1200 loengut, siis käesoleva aasta plaanis mitmesuguseid ettekandeid ja loenguid on ette nähtud 15.000. Suurt rõhku pannakse loengute akutsusele ja lektorite ettevalmistusele. Pole harulduskes, et kuulsad teadlased esinevad loengutega kolhoosides, kirjanikud käivad esitamas oma töid kaitstes, tehaes jne.

Poliitharidustöö korraldusest maal korraldas meie poliitharidustöö tegelaste põhjalikke ettekandeid Leningradi oblasti rahvahariduse osakond. Poliitharidustöö maal toimub rahvamajade kaudu, millede tööd metoodiliselt juhatakse ja abistatakse ning kontrollitakse. Nii linnaludes, kultuurklubide ja

UK(b)P XVIII Üleliiduline konverents

15. veebruaril algas Moskvast Kremli lossis UK(b)P XVIII Üleliiduline Konverents. Selle konverentsi poole pöördusid kogu bolševikkude partei ja nõukogude rahva silmad. Julge ja võimsa bolševistliku kriitikaga esitas UK(b)P sekretär sms Malenkov aruande tööstuslike ja transpordi olude kohta Nõukogude Liidus. Sellest aruandest selgub, et tööstuse ja transpordi areng on telnud UK(b)P juhtimisel suuri edusamme. Aasta-aastalt on suurenenud kapitalimahutus tööstusesse. NSVL moodustab enesest võimsa sotsialistliku tööstusriigi.

Ent selle kõrval on ilmnenu nähtusi tööstuses ja transpordil oludes, mis teataval määral on pidurdanud tööstuse üldtoodangu kasvu. Terve rida käitisi ei pea kinni nende usaldatud tööstusplaanide täitmisele. Käitiste juhid ajavad oma asju bürokraatlikult ja paberlikult, ning ei süvene tööstustoodangu protsessi põhjalikult. Arvepidamine saaduste, materjalide, toorainete ja isegi valmistoodete üle on korraldatud täiesti ebarahuldavalt. Ettevõtete juhid sallivad suurekspalsunud koosseise, haldusi arvepidamises, kõige algelisemad andmed aga ettevõtte ressursside kohta puuduvad. Tööstuslikku kasutatavaks käitistele ebaõigesti. Kallihinnalist tööstust ei kasutata temale määratud otstarbeks. Materjalidesse, toorainetesse, kütteseadmetesse suhtumise alal valitseb otse kuritegelik raiskamine. Puhtuse alal valitseb korralagedus. Põhjuseta töölt puudumised ei ole paljudes vabrikutes, tehastes, kaevandustes vaatamata NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi määrusele 26. juunist 1940. a. lakanud.

Kõigi nende puuduste ja vigade kõrvaldamiseks UK(b)P Üleliiduline Konverents võttis vastu resolutsiooni „Parteiorganisatsioonide ülesandel tööstuse ja transpordi alal“. Võitluses meie maa industrialiseerimise ja stalinnike viisastakute teostamise eest bolševistlik partei on kogunud määratu suuri kogemusi tööstuse juhtimise alal. Lähtudes

nendest kogemustest seab UK(b)P XVIII Konverents oma resolutsioonis sms Malenkov aruande kohta kõigi parteiorganisatsioonide ette konkreetsed majanduslik-poliitilised ülesanded, millede teostamine viib sotsialistliku tööstuse ja transpordi uutele edusammudele.

Resolutsioonis formuleeritud nõudmine — „Otsustavalt suunata parteiorganisatsioonide tähelepanu maksimaalsele hoolitsemisele tööstuse ja transpordi vajaduste ja huvide eest“, peab kõige lähemal ajal avaldama head mõju transpordi kõigi harude tööle, kõigi ettevõtete, raudteede, laevanduste ja sadamate tööle.

Konverents määras selleks, et töö tulevikus tõhusamalt areneks, kindlaks ka need organisatsioonilised abinõud, mis tugevdavad parteiorganisatsioonide poolt antavat abi rahvakomissariaatidele, tööstustele ning ettevõtetele. Arenenud tööstusega linnades, oblastites, kraides ja vabrikutes nüüdset peale määratakse kommunistlike parteide sekretäre mitte enam üks, vaid mitu. See abinõu annab parteiorganisatsioonidele võimaluse jälgida teravamalt ja sügavamalt tehastes, tööstusettevõtetes ja laevanduses esinevaid puudusi, nende tähelepanu juhtida ja neid kõrvaldada. Tulevikus „lobisejad inimesed, kes ei ole võimalised elavaks tööks, tuleb vabastada ja paigutada lihtsamale tööle, sõltumata sellest, kas nad on parteilised või parteilised“, ütleb resolutsioonis. Nende asemel nõuab konverents julgete, andekate, algatusvõimetega inimeste seadmist, olgu nad siis parteilised või parteilised.

Need uued, UK(b)P XVIII Konverentsi poolt vastuvõetud sammud, halastamatu bolševistlik kriitika, oma vigade nägemine, konkreetsed vastuabinõud tarvituselevõtmise, alamate töötajate kogemustesse tähelepanelikult suhtumine, tihed sidemassidega aitavad ületada kõik seni asetleidnud puudused ja viivad Lenini-Stalini partei, kellel on rahva piiritu usaldus, 1941. a. uutele võitudele.

N. Virta Tallinnas

Kirjanik töötab filmistsenaariumi kallal Balti riikidest

Möödunud nädalal viibis Tallinnas Nõukogude Liidu kirjanik ordenikandja N. Virta. Kirjanik, kes saabus Riias, veetis Tallinnas kaks päeva, tutvunedes Tallinna ajalooliste ehitustega.

Meie lehele antud jutuajamises sms Virta tähendas, et tal on praegu teoksil filmistsenaarium Balti riikidest, mille koostamisele ta asus Mosfilmis ülesandel. Filmistsenaarium peab käsitlema Baltimaade minevikku ja tulevikku. Filmi tegevus hargneb peamiselt Lätis, ent puudutab ka Eestit, Leedut ja Rootsi. Ajaliselt see katub aega 17. sept. 1939. a.—1941. a. Stsenarium tuleb kirjanikul Mosfilmile ära anda juba 1. juuliks 1941. a., et selle õnnestumisel filmimisega kohe võiks algust teha.

Filmi stsenariumi materjalide kogumiseks ongi praegu sms N. Virta ametis. Läti on ta võtnud terve rea jutuajamisi UK(b)P põrandaaluse Keskkomitee liikmetelt, endistelt põrandaalustelt professoritelt ja intelligentsilt. Peale selle on ta viibinud Kuramaa ja Latgallia küldes ja

taludes; samuti suuremates tehastes. Kogutud materjal on rikkalik ja on teda sügavasti haaranud.

Filmi peategelaseks on suure tahtedõuga Lenini-Stalini parteile ustav UK(b)P juhtiv tegelane, kes pärast kodanliku korra kukutamist saab uue töötava Läti juhiks. „Minu ülesanne seisneb selle juhi kujundamises ja kirjeldamises klassivõitluse ja uue Läti sotsialistliku ülesehitamise tingimustes.“

Peale stsenariumi, milline töö on kirjeloomuline ja tähtsajaline, sms N. Virta töötab suuremaulatuks romaani „Maomanikud“ kallal. Selle romaani I köide ilmub k. a. sügisel. Samuti on teoksil näidend, mis anti sms N. Virtale riiklikkude tellimuste korras. Näidend kujutab V. I. Lenini Venemaa sotsiaaldemokraatliku (bolševikkude) partei loomise ajajärku.

Tallinnas viibides sms N. Virta külastas ENSV Ajutise Ülemnõukogu presiidiumi esimeest kirjanikku J. Vares-Barbarust.

det 75.000 isikule, kusjuures raamatuid laenukogu isiklikult kohalikuks kasutamiseks.

Väga arenenud on Leningradis lektorite tegevus. Kui 1934. a. korraldati lektorite keskbüroo kaudu 1200 loengut, siis käesoleva aasta plaanis mitmesuguseid ettekandeid ja loenguid on ette nähtud 15.000. Suurt rõhku pannakse loengute akutsusele ja lektorite ettevalmistusele. Pole harulduskes, et kuulsad teadlased esinevad loengutega kolhoosides, kirjanikud käivad esitamas oma töid kaitstes, tehaes jne.

Poliitharidustöö korraldusest maal korraldas meie poliitharidustöö tegelaste põhjalikke ettekandeid Leningradi oblasti rahvahariduse osakond. Poliitharidustöö maal toimub rahvamajade kaudu, millede tööd metoodiliselt juhatakse ja abistatakse ning kontrollitakse. Nii linnaludes, kultuurklubide ja

ametiühingute klubide juures kui ka maal on ulatuslikult arenenud rahva kunstilise isetegevus. Isetegevus haarab väga laialdasi alasid, asjahuvilistele pakutakse suurepäraseid võimalusi oma huvi-ala harrastamiseks ja tähelepanu pööramiseks ka eriti andekate jõudude edasiarendamiseks. Pidevalt kord aastast toimetatakse rajoonide kaupade kunstilise isetegevusringide ülevaatus, määrates kindlaks töös edumakad; see lakkamatu võistlusprintsip on ringidele nende tegevuses suureks ergutuseks.

Üldiselt õppereisil omandatud kogemused olid meie poliitharidustöö tegelastele rikkalikud ja kasulikud. Nende rakendamine hooguvõttas poliitharidustöös Eesti NSV-s peab aitama laiendada rahvahulka kultuurilist ja poliitilist taset tõsta tasemele, nagu see on mõeldav nõukogude korras.

Esimene rekord

Juhan Matsutalu

Nad pärinesid ühest ja samast kolhoosist Nõukogude Karjalas, kuigi üks neist oli karjalane ja teine venelane.

Anttila oli peagu kümme aastat vanem teisest, oli juba Punaarmee reservkomandör, oli agronom, oli abielus, oli lapsigi tal. Miša Sergejev polnud midagi. Ta oli vaid seitsmeteist aastane poiss kahe suure unistusega. Saada lenduriks ja võita oma nimele kõik Liidu suusarekordid ühest kuni saja kilomeetrini. Kuid mõlemad, nii lennuk kui rekordid, seisid nii kaugele tulevikus, et ta sageli uskus neid mitte kunagi saavutavat. Kuis suudakski ta seda, kui ta ainult üheainsa korra oli suutnud võita suusatamises Anttilat! Ja sedagi ainult selletõttu, et too oli unustanud, et kõik poisid kasvavad kord meheks. Muldugi, Anttila oli hea suusataja kõigi heade suusatajate hulgas, keda Miša tundis, kuid igast suurst majast on veel suuremaid ehitatud.

Poisiga on päris häda, ütles Anttila vahet omaette. Ta teeb igast vajalikust matkast võistluse, igast naljast tõe. Nagu ei astutakski muuks otstarbeks suuskadele kui ainult üksteise võitmiseks. Oleski ju võinud lasta poisil mõned korrad mööduda endast ja sellega kustutada ta võidujanu, kuid... Anttilagi oli veel ikka poiss oma südames nagu kõik mehed maailmas.

Lõplik omavaheline võitja pidi otsustatama jaanuarikuus 1940. Lõplik kuni järgmise otsustava võistluseini.

Kuid siis algas sõda. Anttila reservkomandörina ja suusatajana oli tarvilik rindele. Ta läks kindla veendumusega oma tee õiglusse. Ta teadis küll, et vaenlasena ta vastu on need, kes endid nimetavad tema vendadeks velt ja keelt, kuid ometi kasutavad vendi orjadena. Kui oli läinud võitlema soomlastega, vaid uue maailmakorra vaenlastega, olgu need siis kehtasid.

Miša Sergejevit ei kutsunud. Nähtavasti polnud teda tarvis. Siiski oli ta ühel päeval seal ja ütles:

— Tervist, Jakõts!
— Tervist, poiss! Pagan sind...! Aga pea mees, siin pole enam mingit nalja. Siin ma olen, seltsimees komandör, ja sa võid minust mõelda suusataja ainult siis, kui me ründame. Kui sa jõuad.

Oli kohutavalt külm talv. Lennukid, tankid, transportautod — kõigil neil pidi mootorid töötama vahetpidamatult öö ja päevad. Mis jäi seisma — langes rivist, mis pandi seisma, langes rivist. Kogu tänapäeva sõjatehnika näis muutuvat nulliks 40-kraadilises pakases. Oli, mida maailmabörsidel hinnatakse kallimaks inimverest, oli väärtusum kui paar vilje. Autod, võimelised vedama toonlideskust koormat, uppusid tühjaltsi lumme, tankid, võimelised tungima läbi müüri, ei suutnud tungida nüüd läbi külla.

Ainult suusad ja inimesed olid üle lumest ja pakasest.

Ühel päeval sai suusarühm ülesande tungida vaenlase tagalasse ja ootamatult rünnakuga vallutada väike küla, mis asetses järvekaldal, otsestini ainult paari kilomeetri kaugusel.

Ülesanne ei ole kardetavam kui kõik ülesanded sõjas, — ütles pataljoni komandör. — Ta on ainult äärmiselt tähtis. Me võiksime sinna ümber järvele saata kasvõi kaks polku, kuid kuidas lahendada kõiki küsimusi polkude varustamiseks selle neetud külla ja lumega, on jälle omaette küsimus. Hobustele ei saa panna suuski alla ja autod jäävad lumme kinni. Pealegi võtaks operatsioon siis paar nädalat aega ja... Kuid teie teete selle mõnikümne kilomeetri ära mõne tunniga. Peasi on üllatus. Kui see teil õnnestub, siis te päästate hulga seltsimeeste elusid. Sest selle küla me peame vallutama, kuigi valged istuvad seal kurradi kindlasti oma inglise kahurite taga ja järvi on tasane kui laud.

Keskpäeval alustas nelikümne kaks meest oma retke, kadudes pika lookeva kaksikreana lumiste metsade, soode ja järve labürinti. Ohtudevõitlus olid nad juba vaenlase tagalas.

Härmatunud puutivede taustal vilksatasid nende valged poolkasukad ebatõeliste varjadena. Kuid need varjud nägid ja kuulsid kõik enda ümber. Puutumatult seisis lumekihlas murdunud puutüvel kui valge karusmüts poisikese peas. Kuuskede paksud oksad olid kaetud lumega ja nad sarnanesid mustvalgekirjuse seelikus naistele külateel. Kuid ei ainsatki elusolevat peale nende endi. Ei ühtki looma jahiretkel või põgenemas, ei ühtki lindu ehmatatud lendu rünnajast, ei vähimatki tuulepuhangut liigutamas tühjaltsi lund. Ainus hääl temas oli nende endi suuskade sahin ja harva, kui kuivunud puuoks mürdas vastu relvaterast, nuuskatas metall kõledalt saabusse õhe.

Mets näis surnud, kangestunud, tardu- nud pakasest ja lumest. Aga — on ju sõda.

Seis!
Komandör nuris kaarti ja kompassi. Kas suund on õige?

Ta peab õige olema. Edasi!

Edasi läbi metsa ja üle kaljude. Üle kinnikülmanud metsaajade, mille olemasolu võib rohkem aimata kui teada. Ringi ümber tillukese lagendiku. Igal võimalikul juhul vältida lagedaid kohti, sest on ju sõda ja ollakse vaenlase tagalas. Mets varjab ühesuguselt hästi ründajat ja kaitsjat, kuid lagendik on esimesele surm.

Jälle peatus. Vasemale ja paremale, nilkangele kui silm ulatub nägema, sirutub jõesäng. Edasi! Jooksumammul ületatakse hädaohtlik hele lint. Midagi ei juhtunud! Mis võikski juhtuda neljakümnele kahele julgele mehele?

Miša Sergejev on üsna kaksikrivi eesotsas, aga ta ei ole esimene ja see puudub teda rängalt. Esimestel meestel on kõige raskem. Nad peavad tallama raja tagumistele kergesse kohevasse lumme, mis vajub suuskade alt ära kui suled. Esimesed mehed peavad olema tugevad ja head suusatajad. Nend vahetatakse, et keegi ei väsiks ütlejia, sest matk on pikk ja ülesanne vajab kõiki võimeid.

— Petrov! Krapkini!

See on Anttila, kes määrab mehi etteotsa. Ta öeldud nimed jooksevad läbi meesterivi kuni kutsututeini ja need sõostuvad ette. Hirmsa igatsusega ootab Miša, et Anttila ütles:

— Sergejev, Mihhail! — ja see nimi tuleks suust suhu ja teeks ta meheks meeste hulgas.

Kuid Anttila ei ütle seda. Ta ütleb kõike muud, aga mitte seda. Ütleb — Sergejev... Andrei! — aga mitte Mihhail.

Tusk ja viha poevad Miša südamesse. Kolhoosis, seal ta naeris alati teda ja tema suusatamist. Et mööduda Mišast, pidi ta pingutama, aga ise naeris ja ütles, et noh, pead veel palju leiba ära sööma, enne kui mehele mees vastu oled. Ons tema, Miša, tõesti nii vilets!

Ees on järvi. Sopilisena ja käärlisena kaob ta ees ja vasakul pimedusse. Paremat kätt aga on metsane kallas kui tume vöö lumel. Edasi sealt!

Terve veerand tund on möödunud, kui taas puud harvenevad ja nende ees, vasakul ja paremal avaridub lai lumeväli. Ollakse jõutud neemele, mis kitsana lõikub kaugele järve.

Igal võimalikul juhul...! See tähendab pool tundi kasutult raisatud aega ja ülesanne ootab täitmist. Edasi!

Nad on juba peagu ületanud järve ja metsa varjavast tumeusest lahutab neid vaevalt käekulutus, kui sealt äkki raksatab kognapank ja hakkab täristama kuulipilduja.

Ühe hetkega on kõik mattunud lumme. — Mitte vastu tulistada. Siis nad näevad meid. Komandöri hääl on selge ja rahulik, kuigi ta tunneb, kuidas teda tabanud kuul teeb keha lõdvaks ja raskeks.

Vahetpidamatult ragistab kuulipilduja metsast kuule üle nende peade, lumme nende ees ja taga, ragistab vastu lumega kattuud kaljurüüga järves ja...

Kuid õe, lumi ja rahu, millega tegutses, varjab neid.

— Edasi! Vastu neile! Mitte tulistada! Raske oli edasiliikumine rinnuni sügavas kohevas lumme. Nad roomasid, ronid, aga nad läksid edasi. Nad vedasid endiga ühes suuski ja keppe, sest nendes seisab elu, kui jõutakse metsani.

Siis tabas komandöri teine kuul. Ta sirgus püsti otse Miša kõrval, kui katsumaks ta käia, kuid vajus unesti lumme.

— Kes on siin?

— Mina. Sergejev, Mihhail.

— Võta minult kaart ja kompass. Anna need Anttilale. Ärgu unustagu ülesannet.

— Ma altan sind.

— Pole vaja, seltsimees. Rutta!

Miša kobab kaarditaskut ja kompassi. Leiab need ja — pillab kompassi lumme.

— Rutta! Noh, saate läbi. Edasi poiss!

Kuulipilduja metsast ei tulistanud enam. Polnud märki, millele sihtida. Ja juba järve kalljukalda juurde jõudnud meestel polnud samuti, kellele sihtida, kuigi neilgi olid kuulipildujad laskevalmis ootamas. Kes esimesena tulistab huupi, see langeb.

Siis — sealt, kuhugi jäi komandör — kõlasid järvelt mitu pauku. Kohe välgatas metsas kuulipilduja tuline keel. Mõne minutiga oli kõik möödas.

Üks valang, teine, kolmas. Mitmest kuulipildujast korraga ja tuline keel metsas kadus. Käsigranaat veel sinna ja — lõpp.

Hiljem, kui nad seisid juba suuskadel, ja teada oli, et ei komandör, paljustest kuulidest läbi puurituna, ega mõnedki teised seltsimehed tee kaasa enam ühtki sõjasõltu, kui oldi veendunud, et kompassi on võimatu leida tuhkest lumest, siis ütles Anttila:

— Meil on ülesanne, seltsimehed. Edasi!

Väike kuuskedega kaetud kaljusaar keset jäätunud järve. Teist päeva juba asus siin suusarühm, püüdnud kuulipildujaist, külmast ja näljast.

Lohk keset saart varjas neid ainult ühe vaenlase est. Kuulid, mis tulid järve kaldal metsas loivata tulede suunas, lendasid üle vahetpidamatult tammuvate meeste peade.

Külm oli muutunud kohutavaks. Ta lõi kus vaheda noana vastu paljast näo- nahka, hilis läbi kasvatke kehasse ja kangestas kinnastes käed.

— Teeme tule üles. Nad nagnu teavad, et me oleme ikka veel siin. Las näevad, et elame lõbusalt ja...

Anttila ei lõpeta. Sureme rõõmsalt, tahis ta ütelda, aga surma ees ei räägita meeste hulgas surmast.

Kas siis tõepoolest ei ole mingit pääseteed? See alnus mõte tantsiskleb ringi Anttila ajus.

Kahel ööl nad olid katsunud välja murda vaenlase rünnast, aga iga kord oli neid vastu võtnud tulemüür. Teisel ööl pealegi olid valged tulnud kavalale võttele: Nilpea kui ühest kaldametsast avastati nende läbitungikatse, rünnati kohe vastaskaldalt nende saart. Viimasel hetkel olid nad taandunud ja tagasi löönud seljataguse vaenlase.

Ei! Läbi murda on võimatu, õigemini, see oleks enamuse meeste hävitamine. See võtaks halvimal juhul nendelt ainsa abilise — saare, ja jätkaks neid varjatu keset järvelagendikku. See jäägu viimaseks meeleheitlikuks sammuks. Kuid midagi peab leiduma. Nad on veel noored, kogu elu on ees. Nad tahavad näha sotsialismi võitu maailmas. Nad on mehed ja neil ei tohi olla sõna: võimatu.

Kui tuleks ometi tuis! Lumetorm, mis pimestab silmad ja kaotab suusajäljed. Nad murraksid kindlasti ennast läbi.

— Jakõts! Seltsimees komandör!

— Mis on, Miša?

— Jakõts, mul on kahju, et ma kaotasin kompassi ja...

— Seda sa oled juba vähemalt kümme korda ütelnud, Miša, ja ükski kord ei ole see melle abi toonud.

Illustratsioonid Alo Hoidre

— Ma tahaksin midagi teha, Jakõts. — Me kõik tahaksime midagi teha. Kõik! Pealegi ei oleks kompass meid aidanud. Kokkupuurest saadik, kui kapten langes, nad teadsid meie viibimist tagalas. Meid jälitati siis kogu aeg. Meie ei saanud neid ootamatult rünnata. See oli ainult halbade juhuste kokkusaamine, mu poiss.

— Kuid me ei oleks eksinud siis. — Mis tähendus on eksimisel, kui me korra juba viibisime haardes. Kümme kilomeetrit siia- või sinnapoole on ükskõik. Ja kas oleksime me mujalt leidnud sellise toreda kindluse kui see siin.

— Sa ei ole pahne, Jakõts?

— Ei, poiss. Mitu korda olen ma seda sulle ütelnud?

— Ma ei tea. Tahaksin midagi teha kompassi eest.

Anttila ei ütle õigust poisile. Peale lumetormi on veel üks võimalus pääsemiseks ja see võimalus nõuab kompassi. Ääretult väike on see lootus, kuid ta on siiski võimalus. Ühel mehel peaks õnnestuma läbi hiilida valgete rünnast omade juurde. Kuid kus on omad? Rinnale ei ole katkestamatut ahist; kümme kilomeetrit kalduda kõrvale tähendaks nädalapikkust matka inimtühjal maal. Tähendaks hukatust. Keda saata surma? Eksima ilma mingi juhiseita? Ta ise ei saa minna, sest komandör peab jääma seni, kui jääb siia veel üksainus mees.

— Jakõts! Seltsimees komandör!

— Mis on, Miša?

— Kui meil oleks kompass...?

— Kui meil oleks toitu, oleks kahureid, laskemoona, oleks varjend soojendamiseks, me peaksime siin vastu nagu valged oma betoonist kindraliliniil.

— Aga ma tahaksin midagi teha, Jakõts.

— Hüva, poiss. Ühel teie hulgast on midagi teha.

Lühidate sõnadega selgitab Anttila meeste oma mõtte. See on raske ülesanne, võib-olla see on kindel surm. Kes on nõus katsetama?

— Hästi, seltsimehed! Kuid kõik ei saa minna. Läheb ainult üksainus. Läheb...

— Seltsimees komandör. Miks just üksainus? Võib ju minna kolm, neli meest korraga. Igauks ise suunas. Kui üks tabatakse, ei oodatagi mujal teisi kohe.

— Õige, Nevatin! Lähevad: Nevatin, Krupkin ja Sergejev... Mihhail. — Sergejev, Mihhail! Mitte Andrei, nagu alati mujal. Miša on nii õnnelik, et ta või suudleks Jakõtsi, kui see kõlbaks sõdurile.

Õhtu saabudes muutub ilm sombaks, ja halliks. Võib-olla on tulemas tuis? Kui keelata meestel minna ja oodata veel aega rünnakuks?

— Miša...!

— Kodumaa eest, Jakõts!

— Jah, Sotsialismi ja Stalini eest! Pinevalt kuulates seisavad mehed kaljukursus. Kas nad pääsevad läbi? Kui piisid hakkavad ragisema ühes küljes, tähendab see ühe mehe surma. Kui kõlavad paugud kolmest küljest, siis tähendab see lootusetust kõigile.

Valged juba mitu tundi ei ole laskunud ainult pauku. Nad on taibanud, et see on kasutu. Nad kas ootavad ööd pealetungiks või ootavad, kuni külm ja nälj teevad oma töö.

— Kes on komandör! karjub piloot läbi mootorimürina Anttilale kõrva.

— Mina!

— Kümne tunni pärast on abi siin. Kas on haavatuid, kes vajavad kohest transporti?

— Ei, neid ei ole. Missugune haavatu kannataks välja 40-kraadilist pakast?

— Ei!

— Laskemoona kümneks tunniks. Võite anda neile vastu vahimist nii palju kui jõuate. Lahti!

— Üks sõna, seltsimees. Kes pääses läbi? Nimi? Nimed?

— Ma ei tea. Ta oli kaotanud mütsi ja kaotas siis ka kõrvad. Haigemajas! Eest ära!

Kaks päeva hiljem istub Anttila väli- laatsareti voodi serval ja hoiab Miša kätt.

Mis on rahvus, keel, usk siira seltsimehelikkuse kõrval? Ei midagi muud ole need, kui juhused siindida ühes või teises paigas maailmas. Juhus, mille nimel vihatakse, sõditakse, hävitatakse. Juhus, mis on muutunud relvaks rõhu- jate käes.

Kuivõrra väärtuslikum on seltsimehelikkus, mis võidetakse oma tegude läbi, mida ei saa anda ükski teine võim maailmas.

— Poiss! Miša!

— Jakõts, see ei ole midagi. Suusa-

rekorde võib lüüa ka ilma kõrvadeta.

— Lõidki, Miša. Esimese...

— Ainult lenduriks...? Kas nad võ- tavad sinna vastu, kui pole kõrvu?

Lektorite Keskbüroo alustab tegevust

L. Lambakahar Tallinna lektoriumi juhatajaks.

Polliharidustöö korraldamiseks ja edukamaks läbi viimiseks on Hariduse Rahvakomissariaadi juures ellu kutsu- tud Lektorite Keskbüroo ning asutatud Tallinnas ja Tartus lektoriumid. Hariduse Rahvakomissari on määranud Tal- linna lektoriumi juhatajaks sms Liida Lambakahari, pannes temale üht- lasi Lektorite Keskbüroo juhataja koha- sed. Lektorite Keskbüroo ja Tallinna lektoriumi asuvad Partei-aktiivi majas, Pikk tn. 20. Tartu lektoriumile ei ole veel juhataja määratud, samuti pole Tartu lektoriumil seni kindlaid ruume.

Lektorite Keskbüroo kujuneb oma tegevuse põhilaste kohaselt asutuseks, kelle ülesandeks on poliit- ja üldhari- duslike rahvaloengute süstemaatiline orga- niseerimine ülemaalses ulatuses ning vastava lektoritekaardi kujundamine. Lektorite Keskbüroo korraldab oma kaardist lektorite saatmist kõikidesse asutustesse, organisatsioonidesse, käi- tistesse, rahvamajadesse, klubidesse, kust kõneleja saatmist soovitakse. Kesk- büroo ei piirdu aga passiivse tellimiste täitmisega, vaid organiseerib ka ise loenguid ja ettekanded rajoonides, kus neid ülesandeks täitvaid asutusi või orga- nisationsioone pole. Tallinna ja Tartu lektoriumid asuvad korraldama loen- guid süstemaatiliselt ja pidevalt.

Lektorite kaardite kujundamise kõr- val on Lektorite Keskbüroos töötatud välja plaan 1941. a. korraldamisele tule- vate loengute arvu ja nende teemade kohta. Aasta kestel tahetakse korral- dada üle maa umbkaudu 1000 loengut ja ettekannet. Käsitlemisele tuleksid ained, nagu rahvusvahelised küsimused, poliitgeograafilised ülevaated, sotsia- listliku ülesehitustöö küsimused (70 eri teemat), sotsialistliku kultuuri arengu, kommunistliku kasvatus ja NSV Liidu kaitse küsimused, usuvastane propagan- da, teadus ja tehnika, loodusteaduslikud ja ajaloolised küsimused. Küllaldast rõhku pannakse ka kirjanduse ja kun- stialalistele loengutele. Nõnda kirjanduse alalt on kavas loengud marksistliku kirjanduse põhjoonest, sotsialistlikust realismist kirjanduses, realismi algeist eesti kirjanduses, töö- tava rahva kujutusest eesti kirjanduses, eesti kirjanduse perspektiividest 1940. a. pöörde tulemusel, ülevaateid Nõuk. Liidu kirjanikest, vene kirjanduse klassi- kute, eesti kirjanikest, J. Barbaruse ja A. Jakobsoni loomingust. Kunsti alalt on kavas loengud Kr. Rauast, sot- sialistlikust realismist kujutavas kun- stis, Leonard da Vinci, Rubensi ja Re- pin'i loomingust, muusika alalt ülevaa- ted Paganini, Beethoveni, Tšaikovski, Dunajevski, Sostakovitši loomingust, rahvalaule motiividest eesti muusikas.

Tallinna lektorium loodab esimesed rahvaloengud korraldada juba veebruar- rikuu lõpul.

Suusaspordi- ja kehakultuuri- nädal Eesti NSV kinodes

Suusaspordi ja kehakultuuri arendamise nädal, mis edukalt läbi viidi Tallinna Kroonikakinos, järgneb Kinofikatsiooni Valitsuse korraldusel nüüd teistes Eesti NSV linnades. Spordisulise eeskavaga filmiseansid korraldatakse suusaharras- tajaile ja suusacrossidest osavõtjatele Tar- tu kinodes „Ateen“ ja „Central“ 23. ja 24. veebruaril, Viljandi kinos „Täht“ 26. ja 27. veebruaril ning Narva kinos „Bi- Ba-Bo“ 1. ja 2. märtsil.

Seansidel näidatakse kodumaist tali- spordi-vaatefilmi „Lumi kutsub“, filmi- kroonikat suusavõistlustest Otepää ja Nõuk. Liidu filmitööstuse huvitavaid tali- spordifilme „Slalom“, „Suusarännak“ ja „Suuskõdur“.

Talispordi ja kehakultuuri propaganda- le pühendatud seansid nimetatud kinodes toimuvad kella 12—13.45 päeval ning, pääsmes neile on üldhinnalise — a 50 kop. Seanside korraldamisele aitav- dad kaasa kohalikud spordikomitee osa- konnad, koolid ja spordi-organisatsioonid.

Leedu ajakiri Johannes Barbarusest

Leedu Nõukogude Kirjanike Liidu häälekandja „Rastai“ („Kirjad“) avaldab oma jaanuarikuu numbris luuletaja Aleksis Ranniti artikli „Johannes Barbarus“. Artiklis muu hulgas öeldakse: „Elu dramatismi ja pateetika tõekas mõistmine, oskus anda asjadele vajalikku värvingut, märkides nende erilist vaimset tähendust, and mõista elu üle kohut, oskus avastada ilu seal, kus ta tõeliselt on, — isegi häbis, haletsuses ja alanduses, — niisugune on Johannes Barbaruse looming. Ta on nähtavasti tõusnud maast luule jaoks, täis värske jõudu suure ülesande teostamiseks. Teie ei leia tema värsides hirmu, traditsioonide kummardamist ega mingisuguste kanooniseeritud meeltoitude tunnustamist“, „Barbarus on valinud mitte kerge, kuid õilsa tee, ta näitab erandlikku mehisust oma positsioonide kaitsmisel. Siin peitub alus sellele autoriteedile ja sümpaatialle, mis on „Barbarusel eesti rahva keskel ja teistes Nõukogude Liidu vabariigis“. Artiklit illustreerivad kolm luuletõlget leedu luuletajatelt Stasys Santvaraselt ja Jonas Graičūnaselt. 17. jaanuaril esines Aleksis Rannit Leedu Kirjanike Liidu majas Kuunases ettekandega „Johannes Barbarus ja tema looming“. Luuletajad S. Santvaras ja J. Graičūnas lugesid oma tõlkes Barbaruse luuletusi — „Multipliseeritud hommiku“, „Meie aja muinasjutu“, „Hellase“ ja „Ühe tiiskushaige päeva“. Pealeselle loeti ette Barbaruse luuletusi vene keeles.

Raamatuorhke kirjastusaasta

Kirjastusplaanil arutamisel neil päevil selgus, et ees seisab õige tööorhke aasta. Teadusliku kirjanduse alal on kavas 209 raamatut, nende seas ulatuslik „Poliitiline leksikon“ ja Schilleri Lääne-Euroopa kirjanduse ajalugu — teosed, millest praegu iga päev puudus. Pedag. alal trükitakse 350 teost, enamasti õpikuid. Ilukirjanduses on lisaks juba varem teadaolevatele kavas rida L. Euroopa kirjanikke — Andersen-Nexö („Pelle-vallutaja“), Lion Feuchtwangeri, Upton Sinclair'i ja Th. Dreiser'i teosed, Shakespeare'i näidendeid, Goethe luuletusi jt. Ulatuslikumatest töidest on ette nähtud A. Vaga monograafia Jaan Koortist. Kavatsusel on uuesti välja anda „Kalevipoeg“.

Arutlustel leiti, et täiesti vastuvõtmatu on senine raamatute liiga väike tiraaz, eriti luuletustel — ainult mõnisada. Edaspidi tuleks tiraazi alama määraks võtta 3000 eksemplari. On meil ja avalikke raamatukogusid üksi 800, pealeselle käitiste ja asutuste klubid ja lugemislauad. Kaalumiselt on raamatute saatmine ka N. Liitu sealsetele eestlastele ja isegi Amerikasse.

Triikikojad otsustati administratiivselt viia Kirjastuskeskuse alla.

Riiklikule Kirjastuskeskusele uued põhimäärused

Praegu on väljatöötamisel selleks moodustatud erikomisjonis Riikliku Kirjastuskeskuse uued põhimäärused. Nende kohaselt Riiklik Kirjastuskeskus tuleks Hariduse Rahvakomissariaadi alluvusest ülevõtmisele otseselt Rahvakomissariaadile Nõukogu alluvusse, kusjuures osaliselt muutuks ka Riikliku Kirjastuskeskuse struktuur.

Uute põhimääruste väljatöötamine kavatakse lõpule viia kõige lähemal ajal.

Kirjanikud intensiivsemalt loovale tööle

Partei Keskkomitee esindajate, Kirjanikkude Liidu Org. toimkonna ja ajakirjanduse esindajate nõupidamisel reedel kerkis täies teravuses esile küsimus: miks meie kirjanikud ei kirjuta? Ilukirjanduse kirjandusplaanis on päris kindlasti ette näha ainult 4 uut algupärast romaani. Seejuures paljud võimekad kirjanikud teevad mehaanilist tööd.

Partei kutsus kaasa kõiki kirjanikke, kes õiglaselt tahavad kaasa tulla, vaatamata nende endistele seitsukptadele ja loomingu laadile. Et kirjanikud sellest seni siiski pole kinni hakanud, tuleb küll seletada teatud ümberkohanemistega.

Ses suhtes avaldati mitmeid arvamusi — ühelt poolt, et Kirjanikkude Liit näidaku siin suuremat aktiivsust, juhataks kirjanikele uusi sobivaid teemasid — ajaloolisi tööraha ülestõuse, poliitilisi protsesse jms. Teiselt poolt soovitati kirjanikele selgeks teha, et nad ei kipuks jututama seda, mida nad ei tunne, eriti et luuletajad ei langeks krampplikku hurraatamisse, vaid laulaks nagu nakk lubab. „Kasvõi tsirgukese ja sellest, kuidas armsamale käsi ümber piha panna,“ nagu

ütles kirjanik Aile. Uute kaardrite küsimuses leiti, et Kirjanikkude Liit peab siin erilist hoolikust näitama, samuti ka kirjanduslikud ajakirjad.

Ka kirjanduskriitika lonkab endiselt.

Kirjandusefakulteed pole siiski suutnud anda tugevamaid kriitiku. Teravasti ilmneb see eesti kirjandusajaloo puudumisel — ainsana domineerivad ikka veel Kampmanni kõster-koolmeisterlikud õpikud. Samuti pole meil ühtki tühjendavat uurimust ega üldse põhjalikku hinnangut Tammsaarest tema saabuvaks surma-aastapäevaks. Soovitati, et Kirjanikkude Liit esitaks esseide kirjutamiseks otseselt ülesandele. Elavaid vaidlusi tekitas küsimus avanõu. Osalet pooltati avansi andmist kirjanikele, et need saaksid segamatult anduda teoste loomisele. Osalet aga näidati avansisüsteemi hädaolukust, mis ühelt poolt edendab boheemlasel, teiselt poolt võib muutuda avansirajuseks, kus kirjanik lõpuks hakkab kirjutama sunnituks ja kiirustades. Nõukogude Liidu kogemused näitavad, et siin igal juhul ei tule talitada kergekäeliselt. Avanssi

võib anda ainult teatud, juba alatud ja tõsise töö puhul. Noortel tuleks aga enne avaldada oma teosed ajakirjades ja näidata oma võimeid. Avaldati ka arvamist, et väike kõrvaltöö ei tule kirjanikele kahjuks — ooperikavandite ümbertöötamine, kirjanduslikud loengud käitistes jm. Kirjandusfond tuleb igal juhul korda seada. Samuti

kerkis küsimus kirjanike maa hankimisest Tallinnas.

kus oleks puhke- ja lugemistoad, loengute ja peosaalid, kuhu võiks kutsuda kirjanikke Nõukogude Liidust, noori ja kaitlisterahvast. Sobiv maa on ka silmapiiril — Tõnismäe 10 — endine Läti saatkonnamaja.

Vanade töota kirjanikkude — Lutsu, Haava, Adamsoni heaks otsustas koosolek astuda kiireid samme nende pensioni määramiseks. Samuti otsustati kirjanduse ja kaardrite küsimuste arutamiseks kutsuda lähemal päevil Tartus kokku laialdasem koosolek, millest võtaksid osa kirjanduskriitikud ja kirjanikud — ka need, kes senil on jäänud kõrvalle.

Viis brošüüri Punaarmee ja selle juhtidest

J. V. Stalin: „Punaarmee kolme isearasusest“. RK Poliitiline Kirjandus, 1941. Lk. 10. Hind 50 kop.

K. J. Vorosilov: „Stalin ja Punaarmee“. RK Poliitiline Kirjandus, 1941. Lk. 35. Hind 1 rubl.

Semjon Konstantinovitš Timošenko. Lühelulugu. RK Poliitiline Kirjandus. Tallinn, 1941. Lk. 14. Hind 60 kop.

„Punaarmee ja mere-sõjalaevastiku XXIII aastapäevaks“. Abiks agitatoritele ja propagandistidele. RK Poliitiline Kirjandus. 1941. Lk. 21. Hind 35 kop.

„Kõige valjem sõjaväeline revolutsiooniline distsipliin on Punaarmee võitlusvõimsuse alus“. RK Poliitiline Kirjandus. Tallinn, 1941. Lk. 24. Hind 80 kop.

Ülimalgitud asjailmunud viis teost pakuvad materjale Punaarmee aastapäeva tähistamiseks sõnavõttudeks.

J. V. Stalini kõne Punaarmee kümnele aastapäevale pühendatud Moskva nõukogu pidulikul pleenimil „Punaarmee kolm isearasust“, annab selge pildi nendest erinevustest, mis Punaarmeel lahutab kapitalistlikkude maade sõjavägedest. Punaarmee on vabastatud tööliste ja talupoegade armee, mis loodud proletariaadi vabaduse kindlustamiseks, kõik kodanikkude maade armeed on loodud ning peetakse üleväl kapitali võimu kindlustamiseks, selle kaitseks ja imperialistlikkudeks maadeahnitsemiseks. Kui kapitalistlikkude maades kodanikud sõjaväelasi kardavad ning vihkavad kui rühjate käsikuid, siis sotsialismiajal armastatakse oma kaitstaja, sest Punaarmee ja rahvas moodustavad ühe terviku.

Kuna Punaarmee on osa nõukogude rahvast, siis omavad punaarmeele saanud poliitilisi õigusi nagu kõik teised kodanikud.

Punaarmee on ühtlasi ka Nõukogude maa paljude rahvaste vendluse armee, nende rahvaste vabastamise ja sõltumatuse kaitsmise armee, kes kasvatatud täielikus internationalismi vaimus.

Need Punaarmee isearasused toob sms J. V. Stalin väga selgelt ja reljeefselt esile. Omades vähegi teadmisi Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini õpetusest, on need isearasused küllaldaseks materjaliks Punaarmee ideoloogiliste aluste ja erinevuste selgitamiseks.

Sms K. J. Vorosilovi teos „Stalin ja Punaarmee“ pakub rikkalikult materjali Punaarmee loomise algpäävilt, selle vormeerimise kõige raskematest aegadest, kui sotsialismiajal oli piiratud interventide ja valgekindralite armeedest, keda kõiki pidi kangelaslikult tagasi tõrjuma Punaarmee.

Sms Vorosilovi teos on kirjutatud artiklina sms Stalini 50. sünnipäevaks ja näitab maailma töötava rahva juhi suurt ning tähtsat osa kodusõja võitluses ning Punaarmee organiseerimises. Sms Stalin, kui Lenini usaldusmees, pani oma geniaalse organiseerimisvõime ja sünnipärase strateegi omadused maksimaalselt seal, kus kodusõja rindol oli kõige kriitilisem olukord. Kindlakäeliselt likvideeris ta kriitilise olukorra, koondas loodunud väeüksused, puhastas juhtkonna oportunistidest, tõstis sõdurite meeleolu ja võitlusvõimet ning viis Punaarmee pealetungile ja võidule. Eriliselt ja üksikasjalikult on peatatud sms Stalini tegevusl Tsaritsõni, Pernis, Petrogradis ja Lõnnarindel. Kirjutises on rohkesti toodud Stalini arvamused, mis iseloomustavad tolleageid olukordi.

NSVL Riigikaitse Rahvakomissari, Nõukogude Liidu kangelase ja Nõukogude Liidu marssali Semjon Konstantinovitš Timošenko lühelulugu antakse ilmekas ülevaade sellest, kuidas Furmanka küla (Bessaraabia) kehvik pojust kodusõja veristel tule-

ristsetel kasvab välja Nõukogude sõjakangelane, kes hulljulgena murrab läbi valgete kindralite rindeid ning tungib karimatult valgete tagalasse. Sms Timošenko elulugu pole mitte üksnes lugu tema kangelasliku elu kulgest, vaid see on ka üks peatükk Punaarmee ajaloo. Timošenko, kes algas oma karjääri Punaarmees partisanina, tõusis varsti ratsaväe vormeerijaks ja juhiks. Tema geniaalne organiseerimiseand, sõjalised oskused, julgus ja truudus partelle on kujundanud temast Punaarmee silmapaistva ning armastatud juhi ja Nõukogude Liidu kangelase.

Brošüür „Punaarmee ja mere-sõjalaevastiku XXIII aastapäevaks“ sisaldab faktilist andmeid Punaarmee sünnist, selle järkjärgulisest võitlusvõime kasvamisest, tehnilisest täiendamisest, süstemaatilisest väljaõppest ja sellest, mis igat Nõukogude kodaniku võiks huvitada ajal, kus Punaarmeele selle väljaõppele ja varustamisele tuleb pühendada erilist hoolt, et sellega kindlustada veel rohkem meie sotsialistliku kodumaa kaitsevõimet ja iga kodaniku rahuliku kindlustunnet tema igapäevases ülesandavas töös.

Viimane brošüür on tarvilik igale Nõukogude riigi kodanikule, sest seal antakse vajalikke teatmeid Punaarmee sisemise korra ning distsipliini kohta. Et Punaarmee distsipliini kõigile selgeks teha, selleks on kõigepealt antud ülevaade distsipliinist endises tsaristlikus armees ja kapitalistlikkude maade armeedest ning seejärgi asutakse Punaarmee sõduri distsipliini vaatlemisele. Kuna Punaarmee on vabade Nõukogude rahvaste kaitse armee, siis erineb tema distsipliin põhjalikult kapitalistlikkude maade armeede omast. Brošüüris tutvustatakse lühidalt ja selgelt Punaarmee määrustikuga, mis on igale Nõukogudemaa sõdurile vankumatuse seaduseks. P. A.

„Viisnurga“ Gruusia erinumber

Gruusia uhket, mägist maad tuntakse — ta on suure Stalini sünnimaa.

H. Parreste artiklis „Stalin ja Gruusia“ näeme üsna lähedalt Jossif Džugašvili kodu, lapsepõlve-aastaid, kooliaega, revolutsioonilise tegevuse palavaid päevi. Darwini peateose liidke arenemisest, Marxi, Engelsi, Lenini teosed, Marxi käitsi ümberkirjutatud „Kapital“, Hugo, Shakespeare, Mendelejevi „Keemia“ — selline oli noore Stalini salajane lektüür Gori vaimulikus seminaris. Põrandaaluste ringide parim teoreetik, streikide organiseerija, demonstratsioonide juht, revolutsionäär, keda ei pea vanglad ega Siber, Lenini truim ja järjekindlaim kaasvõitleja — tuline, õigustõuline, aktiivne nagu Gruusia ise — selline on noor Stalin.

Gruusia ajalugu on ülev ja kaoh kreekaka müütide hämarusse — kuldvillakute maa! Uheimalt aga kroonib Gruusia kultuuri kuldajastut Sota Rustaveli suurematu kuju. „Viisnurk“ toob ära algstroofe „Kangelasest Egrinahas“. J. Sumakovi tões — tohtult raske ülesanne, kui üldse on võimalik Gruusiale nii kauges keeles edasi anda Rustaveli värssi, rüüti ja riimi ning üllatavalt tänapäevaste mõttekäike kõiki peensusi.

Sota Rustaveli kuju on kadunud loendamatu legendide põimikusse. Salva Dadiani huvitavas novellis „Poeedi päev“ püütakse anda tema kuju ja restaureerida ajastu ilmet. Mõnes suhtes tundub aga novellis siiski tänapäeva olusuhete ülekannet.

Marie Underi ja Ants Orase tõlkes on luuletusi mitmeid gruusia poeedid mitmest ajajärgust. Neid kõiki kannab pakatav elurõõm, romantiline hoogsus, Gruusia luule põlised traditsioonid. — „Üksnes seda me kiidame kauneimaks, milles küpsnud jõud voolab külluses.“

J. Genss annab ülevaate gruusia kunstist, mida ajakirjas illustreerivad paljud reproduktioonid.

Onapärastel on J. Sütiste haaranud uusi ainealu graatsilises tervitusluuletuses „Gruusiale“.

Selle numbriga „Viisnurk“ on andnud ülevaatluku ja kauni tutvustuse Gruusia 20. aastapäevaks.

Rohkem tagaplaanil on jaanuarinumbri algupärane looming — luuletusi J. Barbaruselt — „Süda“ ja „Kodukäjad“ ja Minni Raudsepalt — „Käed II“ ja „Talveõhtu“. Päevikuajuline novell Erni Krustenilt „Noore aedniku päevik“ — noore proletariaasibeli lühne ja liigutav lugu tööst ja murest. E. Pälli avaraartikkel „Kalljukotkas“ on pühendatud Leninile. Lihtsast faktidest kujuneb siin suure inimese ja bolševiku monumentaalne kuju. Joosep Saat oma mälestustes seokord puudutab poliitiliste vangide revolutsioonilise teooria õppimist vanglas. A. Looring käsitab 1905. a. veriseld sündmusi Peterburis ja Tallinnas.

Ringvaate osas „Viisnurk“ toob ära väljavõtteid Hans Kirki artiklist „Taani tänapäeva ilmes“. Kikk näitab ummikut, kuhu on sattunud taani kodanlik humanism — nn. kriitiline humanism. „Vabameelsus pole midagi sellist, mida võib säilitada paremateks aegadeks.“

Eesti NSV kirjastustegelasi Moskvasse

1. märtsil s. a. toimub Moskvas NSV Liidu raamatumüügikeskuse korraldusel üleilooline kirjastustegelaste ja kirjanduse levitamise aparaadi juhtide ning stahhanovlaste nõupidamine. Nõupidamisest oma esindajate kaudu osavõtmiseks on saabunud kutsse ka Eesti NSV Riiklikule Kirjastuskeskusele.

Riiklik Kirjastuskeskus kavatseb nõupidamisele, kus arutamisele tulevad möödunud tegevusaasta aruanded ning eelseisva aasta tööplaanid, saata kolm esindajat. Nõupidamisele sõidaksid Riikliku Kirjastuskeskuse dir. M. Jürna, Müügiosakonna dir. K. Laur ja RK Ilukirjanduse ja Kunsti dir. O. Urgan. Eesti NSV Riikliku Kirjastuskeskuse esindajad asuvad teele Moskvasse 27. veebruaril.

Moskvast saabus värve

Möödunud nädalal jõudis kohale EN Kunstnike Liidu org.-toimkonnale esimene saadetis Üleiloolisele Kunstnike Liidu org.-toimkonnale saadetud tellimise värvidel ja maalimistarvetele. Esimene saadetis sisaldab mitmesuguseid maalimistarbeid, millest meil on kõige hädalisem puudus.

Teise osa tellimisest toob kohale loodetavasti praegu Moskvas viibiv „Estonia“ dekorator V. Haas.

Uued portree-postkaardid töötava rahva juhtide

Marxi
Engelsi
Lenini
Stalini
Kalinini
Molotovi
Vorošilovi
Ždanovi
Timošenko

portreedega.

Müügil kõikjal. Hind 15 kop.

Nõukogude inimene kaasaja ilukirjanduses

(Moskva kiri.)

Kirjanike ringkonnas Moskvas toimus käesoleval talvel kaks ulatuslikku kirjanduslikku vaidlust — üks V. V. Majakovskile pühendatud raamatute üle, teine — nõukogude inimese kirjanduslikust kujust kaasaegsete vene proosakirjanike teostes. Viimane vaidlus, mille hiljuti algatas Kirjanike Liidu parteiorganisatsioon, puudutas paljusid põhimõttelisi küsimusi, mis on seotud meie kaasaja kujutamise ja nõukogude ilukirjanduses.

Vaidlusest võtsid osa Moskva nimekaimad kirjanikud ja kirjandusearvustajad. Nende ühise tunnususe parima kaasaegse teosena omandas J. Krõmovi „Tanklaev „Derbent“, mis kirjeldab stahhanovlikku liikumist õilaevastikus. Tunnustava hinnangu sai ka V. Kaverini raamat „Kaks kapteni“, milles lugeja saab haarava ja tõetruu pildi inimesest, kelle on üles kasvatatud nõukogude võim ja kes igati innustab enda jäljendamisele.

Teiste seast tõsteti paremate teostena välja veel geoloog Emeljanovi „Ussuuri taigas“, Ovečkini teos, mis pühendatud kolhoosi inimestele, B. Gorbatovi „Tavaline Arktika“, andeka kirjaniku S. Di-

kovski jutustused ja A. Tarassovi novellid „Metsik elajas“.

Üldiselt aga leiti, et hoolimata teoste üliküllusest ning paljulist andekaist kirjanikest, kelle teosed pikkadeks aastateks jäävad püsima, ei ole nõukogude tõeliseks veel leidnud igakülgset, kõikehaaravat kajastust meie kirjanike loomingus.

Viimastel aastatel on meie maal toimumun suured riikliku tähtsusega sündmused. Töölisklassis ilmnesid võimsad ning keerukad arenguprotsessid — stahhanovlik liikumine, üleminek tööle paljudel tööpinkidel ja telgedel. Palju uut on toimumun kolhoosielus. Arenes terve liikumine, mille algatasid Fergani kolhoosnikud — kolhooside osavõtt riiklikust kanalite, raudteede jne. ehitamisest.

Kõik need nähtused meie maa elus, mida saadavad keerukad protsessid inimeste teadvuse kujundamises, ei ole kirjanduses veel leidnud täit kajastust.

Milles peitub selle põhjus, et me oma kirjanike töodes nii harva leiame inimesi, keda võiks nimetada meie ajastu tõeliseks kangelaseks? Miks ei leia kirjanikud õigeid värve, et kujutada me inimese sügavaid hingelisi elamusi, tema üllaid püüdeid, tema jõudu ja hoogu

võitluses kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest?

Analüüsides ilmunud teoseid, püüti leida vastus ka neile küsimustele.

Huvitava mõtte avaldas selle kohta J. Krõmov.

„Kõik meie oleme teatud määral kõrvalle jäänud elust,“ ütles ta, „ja sageli juhtub nii, et kui raamat jõuab lugejani, siis osutub, et selles peitub mõte pole lugejale uus, selle emotsionaalne mõju on nõrk. Poliitilist mõtet teab lugeja juba ajalehest, sageli on ta seda ise kontrollinud tegelikult elus. Lugu on nii: meil pole aega mõelda — me kirjutame, loeme, vaidleme vormi üle. Lugeja aga sel ajal mõtleb, arutleb. Ja kui siis kirjanik lõppeks ilmub oma raamatuga, siis selgub, et lugeja on temast juba ette jõudnud.“

Usutava analüüsi andis G. Brovman oma kõnes.

„Mõnede nõukogude kirjanike,“ kinnitas ta, „on uue aja teemaatika, uute iseloomude kujundamine tõesti väga keeruliseks probleemiks. Kuid aeg on asuda selle loomingulisele lahendamisele, aeg on tänapäeva ühe vaatlemiselt asuda selle esteetilis-kunstilisele kujundamisele. Lihtsalt patt, et niisugused nõukogude kirjanduse väärtuste loojad nagu Fadejev ja Solohhov ei ole kunagi rikanud kirjanikut kaasaegsete teemadega. Ja Vsevolod Ivanov ei ole peale „Brigader M. M. Sinitšoni lugude“,

mis ilmus 1930. aastal, midagi kirjutatud uutest inimestest, oivalisest stahhanovlastest, sotsialistlikest töökangelastest.“

Kirjanikud püüdsid selgitada, miks ei vasta kaasaegsel teemal kirjutatud teosed kõrgeile nõudele, mida esitab neile meie suur ajastu. Ühedel puudub küllalt sügav elu tundmine, teised tunnevad, et nad jäävad maha elu kiirest voolust, kolmandad ei sõanda asuda nii keeruka, kuid austava teema kallale, neljandil puudub küllaldane kirjanikuvilumus, elunähtuste ja iseloomude kujutamise meisterlikkus. Kuid tõelisele andele on kõik takistused võidetavad.

Kahepäevane koosolek ei suutnud loomulikult tühjaks ammenada seda suurt teemat ning lahendada kõiki ülestõstetud küsimusi. Vaidlus jätkub kindlasti ajalehtede ja ajakirjade lehikülgedel ning koosolekuil, mis on pühendatud üksikute teoste arutamisele. Paljud kirjanikud töötavad juba kaasaegsete teemade kallal. On teada, et Vsevolod Ivanov kirjutab romaani nõukogude kunstiniimestest, et S. Sergejev-Tsenski käsitab kaasaega oma trilooogia „Uuestisünd“ kolmandas osas.

Pole kahtlust, et NSVL 25. aastapäevaks nõukogude kirjanduse parimad meistrid annavad rea teoseid kaasajast, uuest nõukogude inimesest.

E. Kostova.

Punaarmee kujutavas kunstis

KONST. JUON

„Parvää Punasel väljakul“

S. GERASSIMOV

„Siberi partisanide töötus“

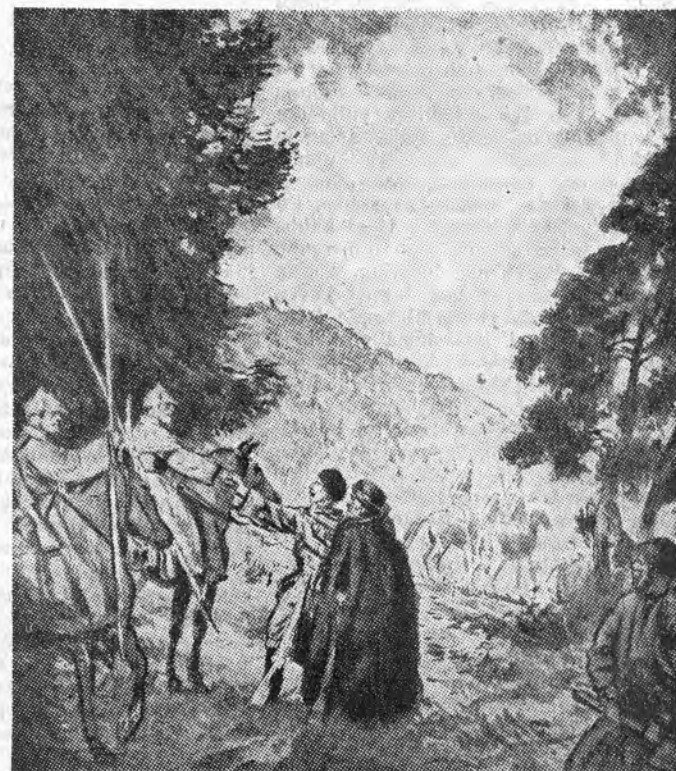
C. PETROV-VODKIN

„Komissari surm“

A. DEINEKA

„Petrogradi kaitsmine“

E. LANCERAY panno Harkovi teatris „Töötajate palee“.

Eskits.

leegi edasi parandada. Ent Petrov-Vodkini sureval komissaril on seltsimehed, kes ta asemele astuvad — ja see annab teosele leevendava mõju.

Seltsimehelikkuse motiivid on aluseks ka F. Bogorodski maalile „Seltsimehe leidmine“. Sõdurid leiavad seltsimehe surnult kummuli lumes — vaenlase kuul on teda tabanud. Kahjutunne tema pärast peegeldub seltsimeeste nägudel, kuid siin loome ka kindlust ja otsustavust: võidelda selle eest, mille eest seltsimees elu pidi jätta.

Nii Bogorodski kui ka Petrov-Vodkini teoses on tunduv tugev dramaatiline joon, kuid seltsimehelikkus ilmneb mitte üksi traagilistes olukordades. Tõeline seltsimehelikkus ilmneb ka kõige argipäevasesmates oludes. Sedagi on kunstnikud ära märkinud. Nii on S. Gerassimovilt maal, millel kunstnik kujutab Stalinit kursantide keskel. Siin on näidatud Stalinit vestlemas

Sama seltsimehelikkuse vaimu punaarmee laste keskel kujutab ka L. Rjāzski oma populaarses maal „Politiiline vestlus“. Grupp sõdureid on koondunud komissari ümber, kes selgitab neile poliitilisi küsimusi. Vaba loomulikkusega kuulavad sõdurid. See on loomulik, vastastikusel üksteisemõistmisel baseeruv distsipliin, mis siin kujutatud sõdurite omavahelises suhtumises väljendub.

Mõnikord haarab kunstnikku sangarlikkuse moment Punaväe elus paatoslikul maal. Nii näiteks S. Gerassimovi maal „Siberi partisanide töötus“. Siin kunstnik kujutab momenti kodusõja päevilt, kus näeme noore Punaväe tekimist. Näeme, kuidas siin mehed, haaratud ränkumatu üksmeelsest otsustavusest võidelda inimsoo parema tuleviku pärast. Vähem paatost, kuid veel rohkem hoogu on A. Gerassimovilt maalil „Punratsaväe atak“. See on jõuline lahingustseen à la Leonardo „Aughiasi

lahing“. Hobused tormavad, ratsanikud raiuvad mõõkadega — arvad isegi kuulvat lahingukära.

Samal ajal kui väljas keeb vihane võitlus, ei ole staabiski rahu. On niipalju küsimusi lahendada, hoolitseda. Siingi peavad mehed valvama, töötama. Seda külge Punaarmee elus valgustab meile N. Romadin oma maal „Revkomitee frondil“. Kunstnik on selles „staabipildis“ reljeefselt näidanud poliitikutide vastutust tegevust; on näidanud, et kuigi siin ei vingu kuulid, ei vihihe mõõgad, siiski on selleski tegevuses sangarlikkust, võitluse paatost.

Leidub Punaväe kujutavaid kunstiteoseid, mis oma sümbolise sisuga püüavad haarata mahurikkamaid kogumõisteid. Nii näiteks A. Deineka oma teoses „Petrogradi kaitsmine“. Siin ei ole antud mõnd üksikut stseeni võitlusest kodusõja päevil, vaid kunstnik haarab kogu noore Punaarmee olemuse oma monumentaalse käsitluslaadiga. Vaimustus, arusaamine oma kohustusest, sisemine distsipliin, seltsimehelikkus — kõik see väljendub neis elavalt rütmiliselt liikuvates inimestes.

Ka M. Denisova-Stšadenko skulptuur „Kaitses“ annab meile lihtsa, hoogsas kujus Punaarmee mõtte.

Tolles kujus näeme kogu rahva sümbolit, kes oma sotsialistliku kodumaa kaitses on valmis välja astuma.

Nõukogude kunst on rahva tarvis, seepärast kajastavad selles kõik ühiskonda haaravad küsimused ja probleemid, seepärast see peegeldab kõiki ühiskondlikke nähtusi. Nõukogude kunstnikud näitavad meile inimesi töös, puhkamas; toovad meile silmi ette kõiki tähelepanuväärivaid sündmusi sotsialistliku riigi loomise sangarlikelt algpäevilt; näitavad meile kõiki suuri saavutusi, mis töötav rahvas on endale kätte võidelnud; kujutavad töötava rahva suuri juhte.

On tõesti loomulik, et kunstnikud on pühendanud ergast tähelepanu Punaarmeele, sotsialismi võitluse kaitsjale.

Kõik väljapaistvamad nõukogude kujutavad kunstnikud — skulptorid, maalijad ja graafikud — on näidanud oma teostes Punaarmee ja ta juhtkonda. Seejuures iga kunstnik läheneb asjale oma moodi, oma temperamendi kohaselt. Jälgides Punaarmee kujutavaid kunstiteoseid, kerkeb me silmi ette kogu Punaarmee elu tema kõige mitmekesisemates avaldustes. On kunstnikke, keda inspireerivad Punaarmee sangariteed kodusõja päevilt; on neid, kes vaimustuvad Punaväe võimsusest; on neid, kes kujutavad meile kasvatuslikke Punaväe.

Ükskõik missugust momenti nõukogude kunstnikud Punaarmee elust või ajalooist ka kujutavad, kõiki teoseid läbib ta punase niidina põhiidee: Punavägi on kaitsja! Kui vaadelda kodanlike maade kunstnike teoseid sõjaväe elust — siis on nende toon uhkeldav, praaliv — nagu „milles gloriosus“ toon vana rooma näitekirjanike teostes. Hiljuti, pomp, luksus, läikivad olukud, kuldmoõgad, kirevad mustrid lasevad nende kunstnike teoste „kangelastel“ sarnaneda pigem operetiprintsele kui tegelikele sõduritele. Läbi kodanlikku sõjaväe kujutavate pillide käib agressiivne, militaristlik toon. Kui asjalikud on nõukogude kunstnikud võrreldes nendega.

Punaarmee kui rahuliku töötamise garanteerija iseloom paistab silma juba nende portreedes. Meenutagem vaid I. Brodski Vorosilovi portreed. Avaliku, suurt energiat väljendava näoga mees lihtsas sõdurikunus.

Ei ole siin midagi efektselt, tulevärgilist. Vaid süvenedes põhjalikumalt nendes näojoontesse, loed siit suurt tahtekindlust ja sihiteadlikkust, mis iseloomustab kogu Punaarmeed. Tuletagem võrdluseks vaid meelde kodanlike ohvitserikasilnõde seinu ehitavate kindralite portreed. Missugune ülespuhutud toredus oli nendes! Lihtsalt käsivad ka Gerassimov Vorosilovit ratsahobusel. Ei mingeid välistest hiilguse tunnuseid — mees räägib isenda eest.

Punavägi oma võimsuses meenutab hiigla jõujaama, mida veel käiku pole lastud. Kõik on nii rahulik, vaikne — ent näilise vaikusel all pulseerib määratu energia, mis valmis plahvatama puudutava sädeme puhul. Selle mitte-käiklastud energia tunnetuse on suurepäraselt edasi andnud K. Juon oma maalil „Parvää Moskva Punasel väljakul“. Väeasude kolonnid suurel väljakul võimsate ehitiste taustal tunduvad laavinina, mis esimese tuulepuhangu juures kõike kaasakiskumalt liikuma võib hakata.

Ametiühingute kultuuritöö

Punaarmee-päev Koplis

Punaarmee-päeva Koplis tähistatakse kahe aktuse korraldamisega Kopli Kultuurimajas. Täna, laupäeva õhtul, toimub Kultuurimaja saalis kontsert, mille kava täidavad kohaliku Punaarmee-üksuse isetegevuslikud ringid. Öhtu kavas on ka kõne ja vestlusi Punaarmee sangarite. Homme, pühapäeva õhtul, korraldab aktuse Punaarmee auks Kopli Kultuurimaja. Kavalises osas esinevad Kultuurimaja laulukoor, orkestrid ning Kopli pioneerid. Aktusekõne peab Kopli Kultuurimaja juhataja sms A. Sulp.

Kopli töötava rahva kunstiline isetegevus

Kopli Kultuurimaja juures on asunud tööle rida kunstilise isetegevuse ringe, mis baseeruvad peamiselt Kopli töötavale rahvale ja töötavale noorsoole. Kõikide ringide ümber on koondunud õige arvukad huvilised ringkond, ning ringide tegevus areneb väga hoogsalt.

Nõnda tegutseb Kultuurimaja juures kaks laulukoori: 54-liikmeline eesti laulukoor sms Maasiku juhatusel ja 32-liikmeline vene koor sms Ilvese juhatusel. Koorid esinevad pidevalt Kultuurimaja ettekanneteõhtutel ja kultuurihommikutel.

Ka näitering tegutseb Kultuurimaja juures kaks — noortele ja vanadele. Näiteringide juhiks on sms Raane. Noorte näiteringil on ettevalmistamisel tõlkenäidend „Paused“, mille esietendus Kultuurimaja saalis on määratud 1. märtsile; vanemate näitering valmistab Chr. Ruttoff-Rajasaare „Väimehi“, kavatsedes selle lavale tuua 16. märtsil.

Mänguansamblistest töötab puhkpilliorkester sms Kaljo, vabrikutöölisest konservatooriumi õpilase, ning noorte suupilli-orkester sms Ottili juhatusel.

Kõik Kopli Kultuurimaja isetegevuslikud ringid tahavad rakendada võistluse rahva kunstilise isetegevuse ringide vahel üle maa dekaadi ettevalmistustööde raames.

Väärkirjandus kättesaadavaks sõidus viibivatele meremeestele

Meretransporditöölise ametiühingu kultuurklubi on asunud astuma samme kauesõidus viibivatele meremeestele kul-

tuurse ajaviite võimaluste soetamiseks. Esmajoones kavatsetakse seda teha väärtkirjanduse alaliselt kättesaadavaks tegeviseks meremeestele. Klubil on omal olemas suur ja korralik raamatukogu, mida pidevalt täiendatakse. Sellest kogust on moodustamisel nüüd üksikud komplektid, mis vastavas kindlas kastis antakse kasutamiseks laevadele. Komplektide suurus oleneb sellest, kui kauaks laev läheb teele, ning selle sisu kuulub kodusadamasse tagasi jõudes vahetamisele.

Esimesed seadused komplektid on antud meremeestele kasutamiseks päästelaeval „Karin“ ja mõnedal kaugesõidulaevadel.

Meremuuseum uuestikorraldamisel

Eraasutusena likvideeritud meremuuseum on võetud reorganiseerimisele ja ümberkujundamisele Meretransporditöölise ametiühingu kultuurklubi juures. Meremajas on muuseumile muretsed sobivad ruumid. Hariduse Rahvakomissariaat on määranud meremuuseumi komisariiks Meretransporditöölise Ametiühingu Kultuurklubi esimehe sms Pärna. Viimase juhatusel alustatakse lähemal ajal muuseumi uuestikorraldamisega.

Reproduktioone eesti kunstnike töödest Moskvasse

EN Kunstnike Liidu org-toimkonna sekretärile sms Adamson-Erie'ule, kes Eesti NSV Põllutöö Rahvakomissariaadi ülesandel alustab sõitu Moskvasse, tehti ülesandeks võtta kaasa kogu reproduktioone eesti kunstnike töödest ja monograafiaid meie kunstnikest. Materjalid antakse edasi üliõpilisele Kunstiasjade Komiteele, arhiivilise ülevaate koostamiseks eesti ja Eesti NSV kunstnike loomingust. Üliõpilisele Kunstiasjade Komiteele ülevaate materjale hulgas on reproduktioone 15 meie tunnustatama kunstniku töödest.

Boševistlik ajakirjandus rahvaraamatukogudes

Hariduse Rahvakomissariaat on astunud samme, et kõikides rahvaraamatukogudes oleks lugejale kättesaadav boševistlik ajakirjandus.

Rahvakomissariaat omalt poolt on tellinud kõigile rahvaraamatukogudele j rahvamajadele ajakirja „Nõukogude Kultuur“. Kõigile rahvaraamatukogudele Ha-

Kunstinäitus Tartu Kultuurimajas

18. veebruaril avati ENSV Kunstnike Kooperatiivi Tartu Osakonna ruumides Tartu Kultuurimajas 8. järjekordne kunstinäitus, kus on vaatamiseks välja pandud ligi kolmikümneid teost, eeskätt Tartu nooremalt kunstnike põlvkonnalt. Sedapuhku esinevad Aiki, Aleksejev, Audova, Espe, Grünberg, Kaimur, Kaljo, Kalm, Kits, Kongo, Kõks, Kübarsepp, Loog, Pehap, Pärsmägi, G. Raud, Sepp, Šober ja Teder.

Uudistööde kõrval leidub ka mulluseil kunstinäitusil nähtud töid, mis tõendab, et osal ühiskondlik-organisatoorse tööga ohtrasti koormatud kunstnikel on vähe mahti olnud otseselt loomingule pühenduda. Seetõttu jääb kunstilise teostuse üldilmeil heal tasemel olev näitus eelmisest mõnevõrra siiski taha sotsiaalse temaatika aktuaalsusest. Töötav inimese ja poliitilise võitluse motiiv on kujutusobjektiks graafikute Kaljo ja Pehapi tühedais puulõikekompositsioonides „Tänavasillutajad“ ja Kaljo „Poliitiliste vangide vabastamine 1940. a. juunis“, milles on märgata autori vabanemispüüdu varasema Viiralti ja Laigo figuuristiili mõjust; realismile suundub resolutselt ka Kübarsepp oma kipsfiguuris „Tööline“.

Juhtideportreedest on esindatud Kaimuri õlimaal — sms J. V. Stalin ja L. Šõbra elusuurune kipsbüst — V. I. Lenin. Viimane on hea realistliku vormi-

kujundusega saavutanud palju ilmekust näopartii os face vaates, millega pole aga täiesti kokkukõla viidud õlgade partii.

Õlimaalidest pälvivad G. Raud, Espe, Sepa, Tedre jt. maastikumotiivid ja Grünbergi ning Kalmi „Lilled“ kõrval peamiselt huvi E. Kits ja S. Loogi figuralkompositsioonid „Lugeja“. Neist esimene kütkestab kohe pilku oma leidliku ülesehituse ja impressionistlikult värske koloriidiga. Asetaada profiilsel naisfiguur külmahilledes sätendava akna taustale ning tootvarjundite ja valguse juhtimisega kujundada teos selliseks läbituntud tervikuks, et aknast kumava järele valguse vihk kannab meeli tajutavaid külmalaineid läbi esiplaani interjööri vaatelepani — seda suudavad väga vähesed maalijad. Väikeseks puuduseks on maalil figuuri näopartii teose teiste osadega võrreldes liig skeemiline väljatootus. Odusat, sooja puhkusemeeleolu kätkeb aga S. Loogi „Lugeja“, kuigi maaliline käsitlusviis selles töös tavalisem, võiks öelda akadeemilisem. Liigse ja pisut määratunud ühtoomilisuse all kannatab Aiki „Täitlapse akna“, mille vabaõhu-perspektiiv pakub võimalusi huvitavaks läbitöötuseks.

Kunstnike Kooperatiivi näitusel pakuvad Tartu kunstihuvilistele seni ainukest vaheldust ja valikuvõimalust ostude puhul, seepärast külastatagu neid senisest ohtramini.

VOLD. ERM

„Kollektiivne Töö“ nr. 1

Sihiga võimaldada käsitööliskonnal kujuneda aktiivseks jõuks riigi majandusele ning saada osa neist hüvedest, mida sotsialistlik kord pakub, käib üle maa käsitööliskonna ümberorganiseerimine ja liitumine tugivateks töökoondestikes artellide näol. Reas põhilistes küsimustes, mis sellel kui uudsel alal tekib ning tekida võib, tahab abistajaks olla ajakiri „Kollektiivne Töö“, mis on võtnud endale ülesandeks käsitööstuslike artellide tööülesannete ja artellide tegevuse käsitlemise.

„Kollektiivne Töö“ ilmub ENSV Kohaliku Tööstuse Rahvakomissariaadi väljandil ja RK Poliitilise Kirjanduse Kirjastusel üks kord kuus. Tellimishind aastaks 14 rbl., poolaastaks 7 rbl., vee-randaastaks 3,50 rbl. Üksiknumber 1 rbl. 25 kop.

GVADI BIGVA

(Katke gruusia kirjaniku Leo Klatšeli samanimelisest romaanist)

Gruusia kirjaniku Leo Klatšeli realistlik romaan, mis äsja ilmus vene keeles, on juba nõukogude lugejate seas omandanud suure populaarsuse. Romaan on pühendatud kolhooside ülesehitustööle, kõneleb võitlusest kapitalismi jänete vastu kolhoosliku küla inimeste teadvuses. „Gvadi Bigva“ kujutab inimese uuestisündi, põhjalikku muutust töötava talupoja iseloomus, mis on kujunenud sajandite pikkuse orjaliku töö protsessis.

Leo Klatšeli „Gvadi Bigva“ autor, on kaasaegse Gruusia nimekaim kirjanikke. Ta on visa töömeh, suurte loominguliste võimetega, silmapaistev kunstnik-realist. Hiljuti annetati talle Punase Töölipu orden. Kirjanduslikul alal töötab Leo Klatš juba pikka aega. Tema on ilmunud romaane „Tariel Gohu“, „Veri“, rohkemvõimalikke novelle, lastejutte ja muinasjutte.

Elurõõmu õhkuv romaan „Gvadi Bigva“ on paremaid teoseid, mis ilmunud tema sulest. Sin avaldub kõige selgemini kirjaniku sügavalt realistlik meeleolu. Klatšeli on eriti andekas lühikeste, elujõuliste, vaimukate dialoogide alal, millest tema romaanid peamiselt koosnevadki. Tema kirjaniku viimane avaldus stiili haruldases selguses, kunstilises lihtsuses, üksikasjade hoolikas ja peenes väljajootuses.

Gruusia NSV 20. aastapäeva puhul avaldame katke sellest nii elurõõmsast nõukogude raamatust.

pool, — mitte see, millest paistis kitsetalle pea.

Isa, rahutuks muutunud Bardgunija käitumisest, astus tulba juurde. Ta heitis burka õlgadele ja varjas hürdzini poja nuriva pilgu eest.

„Mõtleisin veel, miks mitte kaasa võtta paar pakki tubakat? Kopikas kopika juurde, nii see kogunebki... Ega see pole nali, mu kallist, osta neli paari tsüvjakke.“ Issas ta selgitavalt, lootes hajutada poisit kahtlustust. Kui ta aga sammus hürdzini juurde, et seda selga võtta, katkestas Bardgunija veel kord vaikus:

„Aga kuidas siis jääb tööga, babaija? Sa vist unustasid: sa pead täna välja minema. Gera käis sulle ütlemas, ütles, tulgu ta tingimata metsa puid rauma ja ärgu holdugu kõrvale. Ütles, tema teeb nii... Muidu, ütles, tõmbame ta ehitajate nimestikust maha. Nii ta just käskis edasi ütelda. Ütles, et meil on sanarealistegate võistlus, kogu küla peab end pingutama...“

Isa ajas enda sirgu, pillas hürdzini käest ja välgutas vihaseid silmi. Tahtis vihastada. Oli selleks täiesti ette valmistatud, enda koheville ajanud, ootas vaid, et pistab karjuma... Kuid nitsama kirestis mõttes ta ümber, otsustas, et parem on pojaga kõnelda sõbralikult.

„Ja sina, poju, tule selle lobaga minu juurde? Inimesed sõeluvad tüüha, aga sina usud... Noor oled veel, Bardgunija, kogematu, kust sa võidki teada. Silmad pole veel nii terased kui vana, mäletad pole veel arenenud. Sa ütled: maha. Minu vanaisa pole maha ehitanud, isa ei ehitanud. Ja minule see samuti ei sobi. „Nurmekana ei lenda puu otsa“ — oled kuulnud? Muinasjutud, pojuke, muinasjutud — kogu see lugu maha ehitamisest... Kaitsku jumal meie isade peavarju!“ katkestas ta ootamatult oma jutu.

Ta ohkas ja jutustas nüüd juba asjalikult:

„Sa ütlesid, e' võistlus sanarealistega. Mis see mulle korda läheb? Noh, kui siin keegi ütlemas käis, siis tuleb teha, tead, mida: kui sa kooli läheb — enne aga keeda prima, poole võid ära juua, teine osa jätta hapnema, vana, ära unusta, — nii et: kui sa kooli lähed, pöördu lihtsalt sinna metsa sisse, otsti Gera üles ja ütles: babaija läks arsti juurde. Seallesama juurde, kelle juurde sa teda viisid... Ütle, et isa jääb pisut hiljaks, kuid tuleb kindlasti. Unustasin sulle, pojuke, ütelda: pidin öösel peagu ära surema... Sina magasid magasasti, mina aga oigasin — oigasin nii, et mu oiged lendasid taevasse...“

Ta lükkas burka hõlmad kõrvale, surus peo õrnalt vastu kõhtu ja hädaldas: „Vaata, siin see just on, Bardgunija, siin see istub, see minu surm... Nee-tud põrn, või kuidas ta nimi on. See tappis su vanaisaga sellesama dzargavali. Sinu emal vist valutas ka põrn. Minul lõhub see nii, lõhub nii, et — varsti on lõpp... Siis tuleb mind kustutada mitte ainult ehitajate nimestikust...“

Hale grimass moonutas ta nägu, ta oigas, ohkas sügavalt ja hakkas uuesti kõnelema:

„Ja ära unusta, pojake: pärast kooli näita end kindlasti teistandikus... Et nad märgiks sulle tööpäeva... Võta Gutunija ka kaasa, las' ta, neetud hing, kogub kasvõi ühegi korvitaale... Noh nii... Kui ma ainult sellest põrnast jagu saaksin, kohe oleks kergem.“

Tema silmis helkis kelmikaks tuluke. Üks näopool laienes naeratuseks. Ta pöördus kiiresti Bardgunijast kõrvale, et varjata kelmikat tulukest ja naeratust. Haaras hürdzini mõlema käega, vinnas selle üle, burka peale. Selle juures ta kraakus: „Pai, pai!“ — ja haaras käega vöökohast, et oleks selge, kui raske on ta koorem. Heites veelkord pilgu Bardgunijale — ta silmad auusid kaastunnet ja halastust — sammus ta minema.

Kitsetall hürdzinis mõkitas. Kohe vastas kits tema häälitsusele.

Sel hefelk avanes dzargavali üks ja lävele tormas silmi hõõrudes ning tõugeldes neli poolalasti last — ikka üks väiksem teisest, just nagu kepikesed, mida isa näitas pojale. See grupp näis eriti maalline kutsika tõttu, kes asetas lävepakule esikäpad ja koonu ning otas viingudes, millal siis lapsed lõppeks pudenevad õuele, et veereda kukerpalli neile järele.

Kaks vanemat lapsi üle läve teda puudutamata. Nooremad laskusid kõhuli talle peale ja ületasid takistuse ronides. Kutsikas osutus kiiremaks nii vanematest kui ka noorematest — ta veeres pöörase klähvimisega mööda õue. Kuuldes kitsetalle haledaid oiged, pistis ka lapsed ühel häälel kisa: „a.“

„Vai, vai, kus on mu kitseke?“ karjus üks neist.

„Minu kitsetall!“ toetasid teine ja kolmas.

„Minu, baleiia, minu kitseke!“ protestis teisi üle karjades noorim. Ta silmist pudesid pisarad.

Laste pehmed punnukõhud, mida vaevalt kättis rebenenud särkide, vöhisid nunksumisest: tules ja päikesest pruunistunud jalad tagusid maad.

Isa, kes sammus alles üle õue, pöördus järsult, kummardus ja hakkas sorima maas käega, nagu otsides kivi, et kihutada eemale ründavat koertekarja. Ajas siis enda sirgu, lõi käega ja vingus, vaht suu ääres:

„Noh, oodake, teie lõpp on lähedal!“

Kutsikas pidas esimesena paremaks ta-

Kirjandust Punaarmee ja Mere-Sõjalaevastiku 23. aastapäevaks:

J. V. Stalin:

Punaarmee kolmest iserasusest.

12 lk. Hind 50 kop.

Punaarmee ja Mere-Sõjalaevastiku

23. aastapäev.

Abiks agitaatoritele ja propagandistidele.

24 kl. Hind 35 kop.

Kinouudiseid

„Stalinlikud õhukotkad“
Punaarmee-päeval Tallinna
Kroonikakinos

Tallinna Kroonikakino tähistab Punaarmee-päeva eriti valitud vastavasisulise eeskavaga, mis ekraanile lastakse nädalavahetusel.

See eeskava koosneb suurepärasest õhufilmist „Stalinlikud õhukotkad“, mis näitab NSV Liidu võimsa lennuväe hiigla-demonstratsiooni.

Teiseks jookseb samas eeskavas „Lentefilmi“ populaarteaduslik film „Vallutatud Põhjanaba“. Teadusliku kontrolli all valmistatud film annab ajaloolise ülevaate Põhjanaba uurimisüritustist ja valutamiskatsetest, lõppedes NSV Liidu uurija I. D. Papanini sangarliku ekspeditsiooni käsitusega. 274 päeva viibisid I. D. Papanin ja tema kaaslasted triivival jäl, teostades teaduslikke uurimisi. Neli Nõukogude õpetlast tegid teaduse heaks rohkem kui kümned ekspeditsioonid. Papaninlaste uurimused lükkasid ümber Nansen arvamise, et Põhja-Jäämere keskosa on elutu, määrasid kindlaks jää liikumise ja vooluste seadused, kergendasid arvu-kate tähelepanekutega ülelende Põhjanabast. Kui Papaninilased 1938. a. veebruaris jäälõhkujate poolt pardale võeti, jäi Põhja-Jäämere jääle lehvima Nõukogudema punane lipp.

Lisaks mõlemale huvitavale kultuurfilmile jookseb veel üleliiduline ja kodumaine filmikroonika.

M. Jurov Kinokroonika Eesti
Studio direktoriks

NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu juures asuva Kinoasjade Komitee poolt on Kinokroonika Eesti Studio direktoriks määratud sms Mihhail Jurov.

Direktori asetäitjaks on määratud sms A. Peel, studio režissööriks sms J. Kuslap.

„Dubrovski“ — uus film „Helioses“
Samanimeline A. S. Puškini novell oli ainek. „Lentefilmi“ filmile. Film kogu ulatuses säilib läheduse oma kirjanduslikule eeskujule. Ainult filmi lõpp erineb sisuliselt novelli lõpust. Filmi autor esitab lõpul teema rahva tasumisest.

Alguses esitatakse rikast isandat — Kirill Trojekurovit, nagu ta on kujutatud jutus. Helilitatud, isekas, sallimatu teiste naabrite ja oma alluvate vastu. Ainult naaber Dubrovski, kes on Trojekurovi sõjakaaslane, leiab kuidagi parema suhtumise Trojekurovi poolt.

Jahiretke eel Dubrovski vaatab pooleldi kadestades Trojekurovi uhkeid jahikoeri. Trojekurov pärib: „Kas minu koerad ei meeldi sulle?“

„Ei, koerad on toredad,“ ütleb Dubrovski, „ainult, kas sinu inimestel ka on nii hea ühe?“ Koerapoiss vihastab selle peale ja ütleb, et mõnelgi aadlikul oleks Trojekurovi juures soojem ja mugavam. Dubrovski vihastab ja lahkub. Trojekurov otsustab karistada Dubrovskit. Ta tahab võtta Dubrovski mõisa kohtuotsuse järgi endale. Kuigi Trojekurovi nõudmised on ebaseaduslikud, tsarikoos on alati rikaste poolt. Mõis võetakse ära.

Olles kuulda saanud õnnestusest, saabub kohale Dubrovski poeg Vladimir. Ta leiab isa suuremas. Varsti ilmuvad ka mõisa ülevõtjad. Kui Vladimir poleks vahele seganud, oleks tema inimesed ülevõtjad kasvõi tükkideks kiskunud.

Õõsel Vladimir mõne kaaslasega põletab mõisa... Mõne aja pärast siginevad kubermangu röövlid. Röövimist toimetati kõikjal, ainult Trojekurovi maa-alad jäeti puutumatuna.

Prantslase Deforge'i nime all Dubrovski ilmub Trojekurovi mõisa. Ta õpetab laulu Trojekurovi tütrele. Noored armuvad.

Kuna politsei otsib innuga Dubrovskit, on edaspidine viibimine Trojekurovi majas ohtlik. Enne kadumist Vladimir avab oma saladuse Mašale. Maša töötab Dubrovskile hädaohu korral sõnumi saata.

Hädaohu tulebki, kuna isa tahab tütre mehele panna rikkale vürstile. Tütre pisarad ei liiguta isa. Meeleheitel Maša palub abi Dubrovskilt.

gana. Da vingus selle juures nii, nagu oleks keegi tõesti ta pealu sisse löönud. Bardgunija kutsus kutsikat:

„Siis, Butkija, siia!“

„Siis, arvades lühel käsiarved, haaras ta sinna nagu noota kõik oma vennad, ja viis nad tuppa.“

„Minge, minge tuppa... Babaija lõõb teld maha,“ ütles ta täiskasvanu häälel ja tõukas kõik neli majja.

Siis, haarates lüpsiku, kadus poisike neile järele.

Kui tõld laulatuselt liigub noorpaariga kodu poole, Dubrovski jäitab tõlda. Ta avab tõlla ukse ja palub Mašat välja, üteldes, et ta on vaba. Kuid Maša on andnud vande — vürst on tema mees. Nüüd on hilja... Vürst tulistab Dubrovskit ja haavab teda.

Dubrovskit tabama saadatud sõjaväelise rühma ja röövlite vahel tekib tulistamine. Dubrovski sureb, kuid rühm sunnitakse põgenema. Röövlid tungivad Trojekurovi majja ja tasuvad ülekohtu eest.

Filmi on lavastanud teen. kunstiteg. A. V. Ivanovski, operaator — A. Sigajev. Film linastub lähemal ajal kinos „Helios“.

Uus kodumaine filmikroonika
ekraanile korraga 4 linna kinodes

Vastava ettekirjutuse kohaselt üleliiduliselt Kinokroonika Studioilt Kinokroonika Eesti Studioi hakkab nüüd valmistama igast oma filmikroonikast senise 3—4 koopia asemel 6 koopiat. Suurem koopia arv võimaldab uut filmikroonikat ekraanile lasta rohkemates kinodes korraga. Kui näiteks praegu provintsi- ja kodumaine filmikroonika saabub alles seeläbi, kui see Tallinna kinodes on jooksnud, siis võib värske filmikroonika linale minna nüüd ühel ajal Tallinna, Tartu, Narva ja Pärnu kinodes. Huvi kodumaise filmikroonika vastu provintsi- ja kodumaine kinokulastajate hulgas aitab see kindlasti tõsta.

Üks koopia igast Kinokroonika Eesti Studio kino-nädalaringvaatest saadetakse igal nädalal Kinokroonika Moskva studiole.

Rändkino-etendus Kehtnas

Kinofikatsiooni Valitsus saadab täna, laupäeval, oma rändkino nr. 4 andma kinofetendusi Kehtna kõrgemas majapidamiskooli. Koolis demonstreeritakse filmi „Volga, Volga“.

Etendus Kehtnas on Kinofikatsiooni Valitsusele saabuud nute rändkinoesadeldiste esimene rakendamine. Pärast mõningaid ümberseadmisi Kinofikatsiooni Valitsuse remontitöökojas saadetakse oma baasidesse kõik rändkino, kust nad asuvad neile ettenähtud ringreisimarsruutidele.

„Suvorov“

„Gloria Palace“is

Neljapäeval korraldab kino „Gloria Palace“ ajakirjanikele uue N. Liidu suurfilmi „Suvorov“ vaatamise. See sõjalis-ajalooline film tuleb linastumisele laupäeval kino „Gloria Palace“is.

„Suvorov“ on meil tegemist N. Liidu kunstilisedama ja väärtuslikuma filmiga. See annab vägeva ja unustamatu pildi Vene sõjamehe Suvorovi sõjaretkest, lahingust, võitlustest ja valgustab ühtlasi ka neid vastuolusid, milles Suvorov, sõjamees, vihastab, tuli tegutseda. Keiser Paul eelistas oma sõjaväes preisi drilli ning muutis soldatid masinateks ja vedrudeks, hävitades neis algatusvõime ja sõjamehelikkuse. Suvorov hindab aga eeskätt leidlikke, vapraid, isaguseid raskusi ületavaid kaaslasti; tema ja nende vahel valitseb isa ja laste vahed. Näeme Suvorovit sattumas põlu alla, kui ta oma algatusel tõstab ja ülenab lihtsaid ja vapraid mehi oma väeasade ülemateks lahingutes ülesmüüdnud mehiseuse ja kangelaslikkuse eest.

Filmi on algusest lõpuni tihe, draamaatiline ja pingetrikas. Näitleja N. I. Tšerkassov, kes kehastab filmis Suvorovit, annab meeldejääva ja võimsa kuju. Ta mängib nauditav, kunstiliselt tihe ja võimas. Ta kehastab enesest kogu Venemaa protesti keiser Pauli ja tema tühi-silmakirjalise hoovkonna vastu, kes ei ole huvitatud Venemaa saatusest ja tulevikust. Ta on julge sõdur ja väejuht, kes üllatab oma vaenlast äkiliste rünnakutega ja oma keisrit ning hoovkonda sapise kriitikaga. Üks hävitavaim steene filmis on see, kui keiser Paul poolt asumiselt tagasikutsutud Suvorov julgelt ja mehiselt naerab välja hoovkonna ja keiser Pauli, üteldes, et ta keisri poolt kiidetud ja drillitud masinsoldatite ja vedrudega midagi ei mõista peale hakata, sest lollpeadega ta sõdida ei oska.

Suurejoonelist mängu pakub A. Jatsnitski keiser Pauli osas. Ta näos peegeldub ilmekalt isaguse intelligenti puudus, despotlikkus ja toorus. S. Kilgini vürst Bagration on paras kaaslane ja julge võitleja Suvorovi sõjaretkele. Väga head on ka teised selle filmi vähemate osade kandjad.

Sõjalis-ajaloolisest filmidest on „Suvorov“ kahtlemata üks õnnestunumaid ja parimaid, mis meil Tallinnas, kaasaarvatud ka oma aja Lääne-Euroopa sõjalis-ajaloolisest filmid, üldse on nähtud R.

Kahetelstaastane poisike lüpsis kitse. Kits oli seotud varjulause tulba külge dzargavali ees. Poisike kükitas kitse harkis jalga juures ja hoidis paljaste põlvedega lüpsikut, sikutas metsikult niigi veninud nisa.

„Ära jonn, Dženka! Anna kätte, ütlen sulle, anna, muidu läheb pahasti!“ vihastas poisike.

Kits, kumerdunud selja ja tõmmanud sisse kõhu, lakkus rahulikult oma talle, kes end hellitledes surus tema vastu.

Algas hommik — üks neid hommikuid, milliseid näeme ainult sügisel ajal Musta mere ääres. Koidueelne udu mähkis endasse dzargavali. Üs niiske hingus tihenes õhus ja langes mullale, muuttes selle kleepuvaks mudaks.

Poisikese jalad libisesid mudas, tema jõupingutused jäid tulemusteta ja ta muutus üha vihasemaks.

Kääksuv üks paikus avalil ja dzargavali lävele ilmus karvadesse kasvunud kõhukas mees ühele õale heidetud burkaga. Ta tõstis ettevaatlikult üle lävepaku räbalaise mähtud jalad, mille otsa olid rihmadega seotud katkised kalamanid¹⁾. Kiiresti sulgedes enda järele ukse, vahtis ta vargi ringi ja sammus siis kiiresti, vaaraval kõnnakul õuele.

Kitse lüpsva poisikese poole ta ei vaadanudki, vaid heitis talle möödaminnes sõbralikult ja julgustavalt:

„Nii, Bardgunija, nii talle, mõrtsukale; andku ta välja kõik viimse tilgani... Ennää mul varast! Kogu mele Orketis ei leia teist niisugust.“

Ta läks pisut kangemale, peatus ja ütles endamisi, kuid nii, et ka poisid teda kuuleks:

„Tema su ema hauda viiski...“

Ta seisis keset õue ja vaatles hommikueelset hämarust: missugune ilm täna peaks tulema?

Mitte uskudes silmi, tõstis ta jahikoerana nina, liigutas sõormeid ja neelas huuli matsutades õhku — näis, nagu tahaks ta proovida ilma nii lõhna kui ka maitse järgi.

„Aa! Ei tea, kas täna tuleb kena ilmake? Muidugi!“ küsis ta tasa, vastas siis iseendale ja ilmselt rõõmustas milllegi üle.

Ta heitis pilgu poisile, kes ikka veel jändas kitsiga, ja jagas talle oma rõõmu. „Ütle, pojuke, oled sa kuulnud, et hommikul udu on burka: päike tõuseb, mähkib end burkasse... siis aga heidab selle õlgadelt ja hakkab maale laotama kuldsed brokaati...“ Kuidas kirjutasid sellest teie raamatutes?

Bardgunija ei pööranud tema sõnadele vähimatki tähelepanu, ta oli niivõrd süvenenud oma ettevõttesse. Siis astus mees kuidagi kummaliselt silmi pilutades ja tippides tema juurde, jäi milgi arusaamatul kaalutlusel nii seisma, et poisid ei näinud tema burkaga kaetud külge.

„Babalissa!“ kõneleb tõtt, usu mind,“ ütles ta poisile, patsutades talle õale. „Sina oled mul ainus tubli... Teised on sulid ja oskavad ainult lõugu laiutada. Nii...“

Ta ajas oma tohtu suu pära ja tõrkas paar korda rusikaga suhu nagu midagi alla lükkates.

„Neli! Neli niisugust... Sina, Bardgunija, pole nende seas... Ja mina ka mitte... Aga need...“

Viimaseid sõnu ta peagu karjus, andes nalle nähtavasti erilise tähtsuse; näis, nagu oleks see hütatus pürskunud südame sügavaimast põhjast — selles helises ühtaegu ilme ehmatus, pilge ja hämmastus.

„Vastasel juhul poleks neid neli, vaid kuusi...“ ta tasandus häält ja jätkas mõtlikult: „Kuus suud... Kuid ära rüügi midagi, iga suu tuleb täis topplida. Nii, vanamees...“

Ta pead kättis kolletunud sõnajala värvi viltumits, mis meenutas linnupesa. Õule heidetud burka oli sama värvi ja üldse mitte sobiv peremehe kasvule, selle servad tõlkesid räbalas. Mütsi oli ta nähtavasti meisterdanud sama burka tükkidest, seda kuidagi kinnitades jämedate pistetega.

Kollane, kummelivärvil nagu oli kasvunud karvadesse, pleekinud vurrud ja habe tugavasti sassis. Madalate pakside kulmude alt vaatasid kahtlustavalt ja kelmikalt väikesed hallid silmad.

„Jah, kui meie sinuga, Bardgunija, ajamegi suud ammuli, siis ei tälida neid keegi. Eks ole nii?“

Nähtavasti ei kõnelnud ta poisiga mitte asjata nii sõbralikult, ilmselt püüdes teda julgustada; kuid poisid ei lasknud

end sugugi liigutada ja laskis ta sõnad ühest kõrvast sisse, teisest välja. Siis sammus karvane vanamees pahameelega eemale ja peatus teise tulba juures, mis kandis varjulaust. Ta heitis Bardgunijale veel ühe pahura pilgu ja veendudes, et see ikka veel tõsiselt võitles kitsiga, tõmbas ta vargi burka alt välja mahuka hürdzini²⁾ ja pani selle maha; hürdzini üks pool oli millegagi täidetud ja rihmaga kinni seotud. Siis heitis ta burka õlgadelt ja korraldas selle nii, et see varjas hürdzini.

Nüüd jäi ta kulunud, täiesti vormitusse tšohasse, mis oli hall nagu maanteetolm. Sellele kohale, kus tšohhal tavalliselt esinevad kaunistused, olid õmmeldud mustast riidest taskud. Tema punnis kõht kaldus millegipärast tugevasti vasakule, see rikkus omakorda niigi kohmakat kuju. Kitsas valge rihm, mis ees oli seotud sõlme, piiras vöökohta. Rihma küljes rippus vasakul poolel pikk puss, paremal pool tubakakott, millest paistis pilp.

Heites õlgadelt burka, sirutas ta laia lihtnusega käsi, keeras käised asjalikult üle küünarnuki ja võitis hoogu, nagu kavatseks ta rünnata varast: tõusis varvastele, tõmbas kõhu sisse, vajus kogu kehaga ettepoole ja sihtis pilgud kitsetalle, kes õrnalt liibus vastu ema kaela.

Hillivalt astus ta kitsest mööda — ta jättis mulje, nagu kavatseks ta asuda pikale teereisile ja nagu poleks tal põrmugi aega kuskil peatuda selles ümbruses. Äkki, ilkalt, mida kuidagi poleks võinud temalt oodata, tormas ta kitsetalle juurde ja haaras kinni selle kõrvadest. Tall hakkas haledalt määgima ja räbalema, kuid kõhukas mees tõstis ta sülele.

„Ah sa sindirahk! Või tahad aga minu linnupõlkekustelt prima ära võtta! Vaat, kus piimahabe,“ ütles ta hambaid kiristades.

Kitsetall hürdzini pisti ta rihmad kinni siduda oli ühe minuti töö.

Poisid ajas enda äkki sirgu ja jäi hämmastunud isa otsa vahtima.

„Mis sa teed, babaija?“ küsis ta aralt. Seda küsimust kuuldes kargas isa püsti ja pöördus pois poole. Ta tõmbus kuidagi kõssi — tal oli ilme nagu teot tabatud vargal, kes püüab enda tabajale hirmu peale ajada. Ta seisis mõne hetke liikumatult ja pilgutas kurjalt silmi. Siis mahenes ta näoilme äkki ja ta naeratas lahkelt.

„Tasa, pojuke!“ ütles ta, kattes suu peoga ja kõõritades dzargavali ukse poole. „Tasem, muidu need sulid kuulevad...“

Ta nihutas end poisikese poole ja tõmmates end täiesti küüru, võitis tšohha taskust neli isesuguses pikkuses kepikesest. Ta seadis pulgakased peopesale ja näitas neid Bardgunijale.

„Näed, pojuke... Kufula tähelepanekult, mis ma sulle ütlen,“ algas ta, saladuslikult häält madalades. „Näed — kepikesed!“

Ta võitis kõlge pikema kepi ja vehkis sellega üsna poisikese näo ees.

„See on Gutunija jala mõõt.“ Ta vaatas uuesti poisile silma: „Noh, kas üllastasin sind?“ — „Jah, see“ näitas ta liihemat kepikesest, „on Kitunija mõõt. See — Kutsunija oma... See aga — näed kui väike — Tširimija oma...“

Õlgu nii, võtan ka sinult mõõtu. Ega ma siis enda pärast seda kuradisemest turule ei tass... Mõtleisin: ei teeks viga, kui ostaksin lastele tsüvjakid, talvel läheb vaja. Täna on ju reede ja ilm just nii nagu olema peab. Reedel on suur turg. Võib-olla satub teel veel midagi silma teie õnneks. Noh, mis parata: jätkaks kitsekese kasvama, aga milleks meile kits? Dzargavali on meil selletagi viis kitsekest kasvamas — mulle aitab...“

Ta kihistas naeru, tõrkas hämmastunud poisile kõhtu ja koidas teda. Bardgunija sattus segadusse ja hüppas kõrvale.

„Ära lüpsikut maha pilli,“ ütles isa heatahtlikult ja haarates poisit käsi-

varre, tõmbas poist enda poole.

„Istu siia astmele, võtan mõõdu...“

Bardgunija raputas eitavalt pead.

„Ei taha... Mulle antakse siingi...“

vastas ta asjalikult.

Poisikese silmis väljendus ilme etteheide. Isa käitumine näis talle kahtlasena, tema sõnad ei aratanud usaldust. Kuid ta ei sõandanud oma mõtteid avaldada.

Poisil valvas, erutatud pilk langes hürdzinile, kusjuures tema erilist tähelepanu äratas hürdzini teine pungil

¹⁾ Dzargavali —

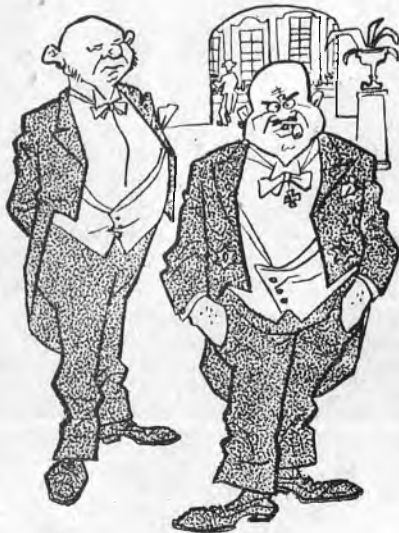
„DAAMI“ MURE
„Tore riidetükk! Kahju, et nüüd pole enam elidid prassinguid — sellest saaks paar uhket ballikleiti!“

„Mu vaene Prantsusmaa! Kuidas ta on vähenenud!“
„Ära kurvasta, Madelaine! See-eest minu dividendid on suurenenud.“ („Krokodill“)

RELVAVABRIKANDI RÕÕM
„Rõõmustav on näha sellist pilti. See näitab selgesti, et tänapäeva relvad on ajakõrgusel ja teevad oma töö põhjalikult!“

TÖÖLISTE TOIT KAPITALISMI-
MAAL
„Tööliised nuriavad, et neil pole midagi süüa!“
„Tinaube võivad nad alati saada!“

SELLISES RIETUSES MUIDUGI!
„Ma ei saa aru, miks nad seda suusaspordi ülistavad? See on ju lausa enesepiimamine!“

ÜMBERLÜKKAMATA TÕENDUS
„Mispärast suleti inglise kommunistlik ajaleht „Daily Worker“?“
„Laimu pärast. Ta kinnitas, et Inglismaal ei ole ajakirjandusevabadust.“

TÕSINE ARSTI VÄLJAKUTSE
„Mind kutsuti telefoni teel välja. Maja number 48, — aga sellist numbrit vist polegi!“
„Ei ole! Teid kutsuti nähtavasti siis päris tõsiselt välja.“

TEMA ÕIGUSED

Kas Anna Petrovna Karpovna ei kõnelnud teile minust midagi? Ah, mispärast ma küsin? Ta on ju minu suurim vaenlane. Ta kõneleb minust kõiksugu asju. Räägib, et ma olevat teda säärest hammustanud. Kõigepealt ma ei ole koer. Pealeselle, ma kõigepealt ei hooli tasta. Ptüü!... Üldse, see ei ole õigus, kuid talle oleks olnud tarvis seda teha. Ja lõpuks: millal see siis oli? Vististi kahekümnendal aastal. Anna Petrovna ise valas mulle supi sisse kolm korda sündetükoni. Olin sunnitud oma kastrulitele lukud külge panema. Tabalukud. Meil siis kõik perenaised lukustasid oma kastrulid. Nii kui hakkasid lõunat tegema, — lukud kõlisesid, nagu suletaks aitasid. Peasi, nende lukudega ei ole sugugi kerge, tabalukudega niimeelt: nad on küll lukud, aga priimuse peal lähevad tuliseks, nii et ei tohi puudutada. Aga kui lukk on jahtunud, siis on ka supp jahtunud...

Ent see kõik oli varem. Nüüd niimoodi ei tehta. Nüüd ulakusi ei harastata. Ja õigus. Milles ulakused? Nüüd me ainult võitleme oma õiguste eest. Mina, näiteks, võitlesin oma õiguste eest Olga Vassiljevna Rjabinševaga. Kas Olga Vassiljevna pole teile minust midagi kõnelnud? Ta on minu tähtsaim vaenlane. Ta vihkab mind rohkem kui Anna Petrovna. Ja mispärast võitlesin — kalosside vasakule, ukse kõrvale panemise õiguse eest! Aga tema peab seda enda õiguseks — panna kalosse vasakule, ja minu õigus — panna paremale. Ja on kaval nagu uss! Hommikul tõuseb vara ja oma kätega paigutab minu kalossid paremale ja omad vasakule. Noh, nii kui ma nägin, virutasin jalaga...

Sis hakkasin võitlema oma õiguse eest — kuulata raadiot. Lülisin raadio sisse ja sõitsin suvitama. Minu raadio töötas lakkamatult kaks kuud. Kui suvitamast tagasi pöördusin, kuulen, et raadiol on peagu hääli ära. Ja Olga Vassiljevna on ka nagu hääli ära ja nõrgenenud...

Ma hakkasin võitlema oma õiguse eest mitte ükski, vaid koos juristiga. Võibolla teate, on niisugune jurist seltsimees Kapotov

Kas ta ei ole teile midagi minust kõnelnud? Ta on ju minu peamine vaenlane. Ja mispärast? Mitte millegi pärast! Laksin tema juurde hea pärast. Küsin nõu: kuidas on võimalik Olga Vassiljevna nõud puruks peksta ning mitte sattuda rahvakohtusse?

Tema vastab: — Ei tea!
Mina ütlen: Kuidas, teie keeldute andmast elanikkonnale juriidilist abi...
Tema: Niisuguseis asjus ma ei ole abiline. Ja ei soovita teile võõraid nõusid puruks peksta!

Mina ütlen: Täna. Nüüd, kus ma juba olen need puruks peksnud, annate niisugust nõu!
Laksin otsekohe rajooni-prokuröri seltsimees Sokolovi juurde. Kas seltsimees Sokolov teile minust midagi pole rääkinud? See on ju minu kibedaim vaenlane. Ja mispärast? Kõik oli hea, käisin ta juures iga päev, vahel kaks korda päevas. Viimaks tulen, sekretär ütlevat: — Prokurör ei saa teid vastu võtta.

Ah, nii! ütlen. Hüva! Leiame ka asutuse teie prokuröri jaoks!
Lähen kaebuste-büroosse. Lugesin juba ammu lehtedest, et on olemas niisugune büroo. Laksin kohe sinna.

Kas teate selle büroo juhatajat, sms Storoženkot? Kas ta minust teile midagi pole kõnelnud? Ta vihkab mind veel rohkem kui prokurör.

Ah, teate, niisugune kitsarinnaline bürookraat! Ütleb mulle:
— Me võtame vastu ainult raudteelalalisi kaebusi. Kui teile oleks liiga tehtud raudteel, teepeal, pagasiandmise juures, siis...

Mina ütlen: Minul on kaebusi juristi, naabrinna ja prokuröri peale... Mis see siis tähendab, kas ma pean juristi meelitama nüüd vaksalisse, et ta seal mulle näkku sülgaks ja alles siis võin kaevata?...

Lugesin talle epistleid ja laksin siis lehe-toimetusse. Võibolla teate, et on niisugune ajaleht. Seal on toimetuse sekretär sms Kasatševski. Ja millegipärast ka tema muutus mu vaenlaseks. Ja mispärast? Käskisin tal kirjutada õigust-mööda, nagu see oli minuga. Jälle algavad formaalsed äraütlemised: jah, meie leht teeb tegemist ainult

toitainete küsimustega, aga teil on harilik tüli...

Ütlen: Kõigepealt on minu tüli ebaharilik. Teiseks kõigi nende asjade tõttu on mul söögiisu ära, mitte mingisugust toitu ei või vastu võtta. Võin teile muretseda arstitõenduse.

Ning ruttasin kohe oma rajooni-arsti juurde. Võibolla teate: on niisugune naisarst sms Gusseva. Kui tema teile midagi minust on kõnelnud, siis ärge uskuge, sest ta ise on järele ja tülinorija. Ta kuulab mu ära ja ütles:

— Ainuke, mis ma võin teha, on see, et annan teile tõenduse, et olete midagi psühhilise haige taolist.

Algul ma haavusin, aga hiljem otsustasin: halva koera seljast kisu kas või karvu. Las annab tõenduse, et olen psühhiliselt haige, seda enam, et ma juba jõudsin riidu minna uue elanikuga, sest Olga Vassiljevna millegipärast vahetas korterit, ja nüüd ta korteris on uus elanik. Ja juhtus nii, et ma pisut-pisut tõukasin uut elanikku, tema aga jooksis sammu kaheksa eemale, kiiresti viskus põrandale, meelega löi pea vastu keskkütet ja hakkas karjuma, nagu oleksin mina teda löönud. See muidugi ei ole õigus, kuigi just nii oleks talle tarvis.

Hüva. Räägin sellele Gussevale — naisarstile.

— Ladna, andke see tõendus, et olen psühhiline.

Ja kujutage ette: Gusseva ei anna mulle tõendust! Ja nüüd ma kogu aeg mõtlen: kuhu ma peaksin minema kaebama selle naisarsti peale?...

Kui läheks jälle teedekomissariaadi kaebuste-büroosse? Või läheks... rää-

„Ma juba kümme aastat karjun, et mell on tarvis ehitada aamitehast.“
„Miks sa siis ei ole ehitanud?“
„Veldrik! Komissariaadi määrus ilmus alles neil päevil.“ („Krokodill“)

gitakse, et põllutöö-komissariaadi juures on niisugune kaebuste-büroo. Ent öeldakse, et seal võetakse kaebusi vastu ainult loomaarstide peale. See ei tähenda midagi. Võibolla suudan neid veenda, et võtaksid kaebuse vastu meie naisarsti peale.

Nii raske, oh, nii raske on võidelda oma õiguste eest, te ei suuda seda üldse ette kujutada.

V. Ardov

„Kas maja on ehitatud kohalikest materjalist?“
„Täielikult! Ainult telliskivid on toodud mujalt.“ („Krokodill“)

TÜSE JÕUD GORI
„Mulle tehakse etteheiteid, et ma ei otsinud kontakti alamkihiga. Kuid ma ei mahtunud ju nende ustest sisse!“

„Kodanik, vaksalist väljudes pühkige jalad puhtaks!“ („Krokodill“)

Kinofikatsiooni Valitsusel uus juht

Dir. V. Riis kinoasjanduse olukorrast ja arenguväljavaadetest Eesti NSV-s

Sms V. Riis

Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu otsusega on P. Rummo vabastatud Kinofikatsiooni Valitsuse direktori kohustest, alates 19. skp., tema nimetamise puhul „Estonia“ teatri direktoriks, Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu juures asuva Kinofikatsiooni Valitsuse direktoriks on määratud Vladimir Riis, senine Kinofikatsiooni Valitsuse abidirektor.

Kinofikatsiooni Valitsuse uus direktor sms V. Riis on sündinud Saaremaal, Põide v., 1897. a. Ta on pärit töölisperekonnast. Isa varase surma tõttu V. Riis sai koolis käia vaid mõned aastad: Kuresaare linnakooli 8. klassist heideti ta välja õpperaha mittemaksmise pärast, mille tasumine lesknaisele käis ülelõn. Varases eas V. Riisil tuli ise hakata hoolitsema oma ülalpidamise eest. Töötades teenijana kauplustes, meremehena, täiendas ta pidevalt oma haridust iseõppimise teel.

Okupatsioonivägede saabudes Eestisse V. Riis siirdus Venemaale. Ta kuulus Punaarmee koosseisu, olles ka Volga-Kaspija sõjalaevastiku partefraktsiooni sekretäriks. Kodusõja lõppedes sms V. Riis asub tööle Azerbaidžanis, olles seal mõnd aega sms S. Kirovi kaastööliseks, kuni S. Kirov on Azerbaidžani K(b)P KK sekretäriks. Hiljem V. Riis on Dagestani Gorki nimelise riikliku teatri direktoriks, Dagestani Kinofikatsiooni trusti organisatsioonilise juhatajaks, ÜK(b)P Dagestani oblasti komitee kultuurhariduse instruktorks, Dagestani ANSV Rahvakomissaride Nõukogu juures asuva Kunstidevalitsuse juhatajaks ja Dagestani ANSV Kinofikatsiooni Valitsuse direktoriks, kuni komandeerimiseni Eesti NSV-sse möödunud aasta lõpul.

Teenete eest kinoasjanduse alal — kinoteatri helifikatsiooni ülesandega eduka täitmise eest — on sms V. Riisil premeeritud VNFSV Rahvakomissaride Nõukogu juures asuva Kinofikatsiooni Valitsus.

Jutuaajamisel kinoasjanduse olukorrast ja arenguväljavaadetest Eesti NSV-s sms V. Riis tähendab, et Kinofikatsiooni Valitsusel seisab ees suur töö kodanlikust korrast kino alal üle võetud halva päranduse korraldamisel ja kohendamisel. Äärmiselt alusel töötavad kinod ei panna teenimisestmääri kõrval üldse mingit rõhku kino kui tähtsa kultuuriteguriga arendamisele ega ka kinokülastajate mugavusele. Nõnda annab end praegu peagu kõigis riiklikus kinovõrgu kinodes väga valusasti tunda ootaruimide kitsus või puudumine. Millisel määral sellele küsimusele seni tähelepanu pühendati, sellest annab ilmekalt pildi olukord Tallinna kinos „Kungla“. Selles kinos oli korralik ootaruim; äärmiselt kaalutlustel pidas kinomanik tarvilikuks aga osa sellest võtta kasutamisele teiseks otstarbeks, ning kinokülastajad peavad leppima nüüd äärmiselt kokkusuutunud ruumiga. Meil puuduvad kinodel omaette hooned, nagu need on enamasti teiste liiduvabariikide kinodel, ja nagu seesugused kinod, kui hinnatavad kultuuriasutused, ka väärivad ja vajavad. Meie oludes tuleb aga arvestada veel sellega, et kinode suhtes hoopis viilets seisukorras on provintsi linnad. Uusi kinohooneid on vaja ehitada kõigepealt sinna; suuremates linnades on ruumide küsimus osaliselt lahendatav ümberehitamise teel.

Kino on vaja muuta kättesaadavaks võimalikult laiematele töötava rahva hulkadele, milleks kõigepealt kino tuleb viia maale. Klubikind, kinod kaitstest, tehastes ja organisatsioonides peavad aitama populariseerida kinokultuuri töötava rahva hulgas, ja Kinofikatsiooni Valitsus aitab seesuguste kinotüüpide tegevuses kõigiti kaasa.

Osatähtsus, mida kinole omistab nõukogude kord, loob edukad eeldused kinoasjanduse arenguks ka meil. NSV Liidu kõrge tasemel seisev kinotööstus võimaldab meil osa saada kõikidest uuendustest ja uutest saavutustest kinomaal. Nõnda arvab sms V. Riis, et tõenäoliselt juba 1942. a. võime kõikjal näha kino päevavalgel, lähemas tulevikus võibolla samuti stereokino jne.

Kinokultuuril Eesti NSV-s seisab ees hiilgav tulevik.

Aktuaalset kroonikafilms

(Kinokroonika Eesti Studio fotod.)

Kroonikafilm aitab kaasa töötava rahva hulgas pinda võitnud massüritustele — stahhanovlusele ja talispordi-propagandale. Ülaloodud stseenid meie kroonikafilmsi kujutavad punaarmee ja kommunistlike noori suusacrossil. Kõrval pilte: Kohtla-Järve allmaakaevurid-lööktöölised seltsimehed Viin ja Sepp, kes oma vahetuses töötasid välja 36 vagonetti põlevkivi, ületades seega tavalise vahetusnormi — 10 vagonetti — ligi neljakordselt; kaevurid-stahhanovlased Kohtla-Järve kaevanduse kultuurklubis vaba aega veetmas; kommunistlikud noored-lööktöölised „Punase Krulli“ kaitises.

Täna linastub „SUVOROV“

Vene suure väejuhi Aleksander Vassiljevits Suvorovi nimi on jäänud ajalukku vene rahvuse suure sõjalise geenuse särava mälestussambana. Suvorov oli üks neist vähestest väejuhtidest, kes ei tundnud lüüasaamist. Ei olnud sellist raskust, millest Suvorovi geenus poleks leitud väljapääsu. Suvorovi mõju sõdurite massidele oli harukordne ja erandlik, sealjuures oli dissipliin tema väeosades tõepoolest raudne. Piisab üksnes suure Vene väejuhi nime nimetamisest, et ajada hirmu peale vaenlasel.

Suvorovi sõjastavad kiirmarsid, hästi läbimõeldud ja julge rünnak koos manöövriga, mis võimaldas anda lööki selja tagant, raudne tahejuht, mis võimaldas alati saavutada sihti, talpikkus õigel ajal avastada vaenlase nõrka kohta, ei just sinna suunata pealööki — need Suvorovi iseloomulikud omadused tõstisid ta peajao kõrgemale kõigist kaasaegsetest väejuhtidest. Suvorov rajas uusi teld sõjaliste ideede arendamiseks. Iga sõdur peab aru saama oma manöövririst — õpetas Suvorov. See näis tookord olevat ebatavaline ja revolutsiooniline. Suvorov ei sallinud preisi kooli, mis muutis sõduri tundetuks mehhanismiks. Suvorov pühendas kogu jõu selleks, et karastada sõduri vaimu ja keha.

Suvorovi isik äratas suurt huvi mitte ükski Venemaal, vaid kogu Euroopas. Rahvas jutustas suure väejuhi kohta laialdaselt legende. Suvorovi sõdurid, olles naasnud sõjakäikudel, levisid kogu maal lugusid oma suure väejuhi sangarlikkusest.

Turtukal, Kinburn, Otšakov, Izmail, Fokšanõ Rõmnik, Krakov, Praha, Varsavi ning lõppeks Trebbia, Novi St. Gotthard ja Kuradi-sild — see on lühike loetelu Suvorovi hiilgusrohketest võitudest, mida ta saavutas tavaliselt arvuliselt suurema vaenlase vastu.

1812. aasta sõja raskused võtsid oma turjale Suvorovi andekad õpilased — Kutuzov, Bagration, Miloradovitš, Platov ja paljud teised.

Film „Suvorov“ kirjeldab suure väejuhi elu viimaseid etappe — tema sõjakäike Itaaliasse ja Sveltis. Ainult Suvorovi geniaalsus võimaldas Vene väe-

gedel auga läbistada Lombardia ja Alpide kõrgustikud. Kulgi Suvorov oli neil sõjakäikudel raugaeas, näitas ta end tõepoolest just siis suure väejuhina. Ega muidu poleks Suvorovi vastane — andekas Prantsuse väejuhi Massena hiljem lausunud, et ta oleks ära andnud kõik oma sõjakäigud vaid ühe Suvorovi Sveltis sõjakäigu eest. Itaalias ja Sveltis Suvorovil oli tegemist Prantsuse vabariigi armeeaga — see oli tol ajal kindlasti parimaks maailmas. Ja et Suvorovil õnnestus purustada võõral maal, ilma ühegi toetuseta, paremaid Prantsuse kindralid kohutada, selles oli suur teene Suvorovi andekatel õpilastel, kes olid karastatud mitmetes suurrahingutes koos suvorovlikkude jme-sangaritega.

Jutustame iseloomuliku stseeni filmist: 1794. aasta. Võitlused Varsavi all. Poolakad on lüüa saanud. Suvorov lõi oma väed sõjastavas marsis läbi soode ja metsade ja, nagu alati, ründas ootamatult vaenlast, mille tulemuseks oli võit. Grenadeerid kannavad Suvorovit kätel. Sõjavägi tervitab vaimustusega oma lemmikut.

„Ime-sangarid,“ hüüab Suvorov, „minu linnupojad! Kangelased! Au olgu teile!“ Vallutatud lüüa seatakse võitja jalge ette. Siisamas — võitlusväljal Suvorov jagab autasusid, austab kangelasi. Siisamas Suvorov ülendab major Tjurini poikovnikuks.

Selles stseenis on hästi esitatud Suvorovi haruldane joon — oskus üllatada kangelast kogu sõjaväe-massi ees. Just seetõttu oligi Suvorovi armee palju häid väejuhte ja julgeid komandööre, kes ei olnud pärit aristokraatsetest perekondadest, kuid rindel osutasid suurt julgust ja võimeid.

Suvorov oli suur strateeg ja tark poliitik. Kui Napoleon purustas oma vägedega austerlased ja ujutas üle Itaalia, talpas Suvorov otsekohe, et prantslased kavatsevad lööki Venemaale. Ja Suvorov ei tahtnud lasta seda sündida.

Nii asuski ta oma Itaalia sõjakäigule. Suured Prantsuse väejuhid sunniti põgenema ja olles vabastanud Itaalia vaenlastest, Suvorov andis maa ühendatud Austria kroonil valitseda. Kuid reetlikud austerlased pöörasid selja Suvorovile. St. Gotthardi all prantslased asusid venelaste teele. Kuid ka siin oskab Suvorov ületada vaenlast ja võita võimalusi edasipääsuks. Kuid ees on põhjatu kuristik, seda võib ületada ainult kuulsal Kuradisilla kaudu.

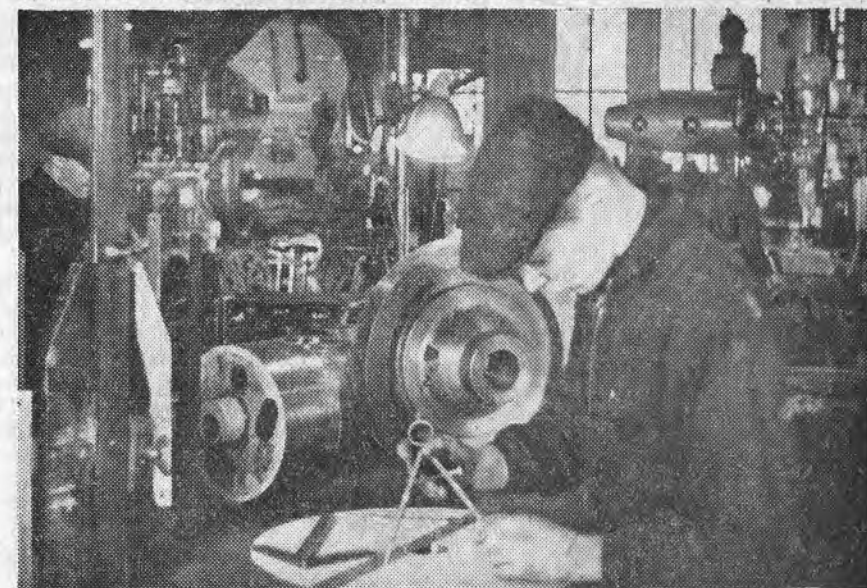
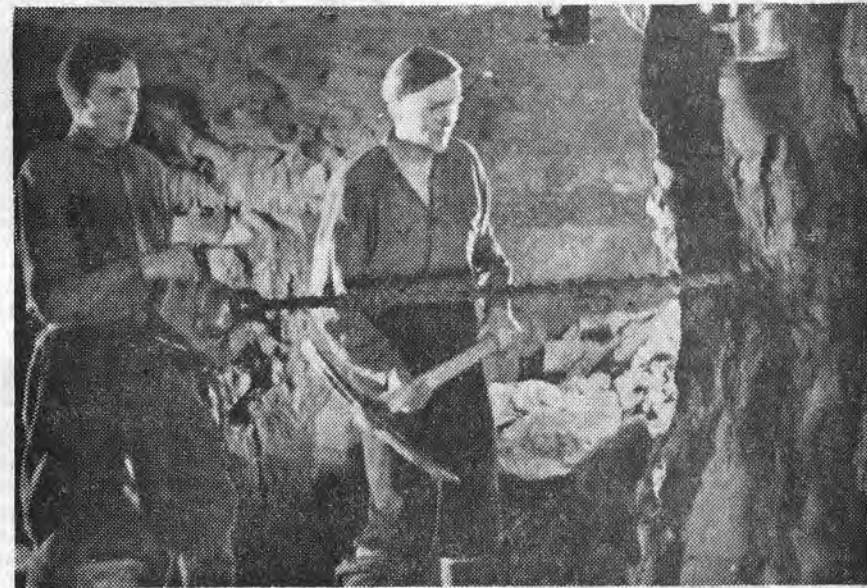
„Jah, Kuradisillal,“ ütles Suvorov, — „see on ainus õlekõrs, kuid selle kõrre kaudu viib tee võidule.“

Ja algas kuuluis Kuradisilla rünnak. Kuidas Suvorov oma kotkastega ületas Kuradisilla, see on jäänud ajaloos alulaadseks vägiteoks.

Film „Suvorov“ jätab sõgava mulje. See on haruldane, mehline film suure vene rahvuse karimatute poegade kangelaslikkusest.

Suvorovi osas esineb N. P. Tšerkassov, kellel see on debüüdi filmi ajal. Tšerkassovi näol on Nõukogude Liidu kino rikastunud uue suure talendi võrra. Ta esitab Suvorovit just sellisena, nagu teda kujutellakse ajaloo veergudel.

Stsenariumi koostas G. Grebner, lavastasid V. Pudovkin ja M. Doller, muusika koostas J. Šaporin. Tootja on Lenini ordeni filmistuudio „Mosfilm“.

10.000 külastajat raudtee kinofestivalil

Jaauari viimastel päevadel ja veebruaril esimesel poolel Raudteevalitsus koos Raudteelaste Ametiühinguga ja „Glavkinoprokatiga“ viis läbi esimese raudteelaste kinofestivali. Festivali kestel korraldati raudteelastele Tallinnas, Tapal ja Mõisakülas filmletendusi, millel demonstreeriti NSV Liidu filmitööstuse paremaid kunstilisi ja dokumentaalseid filme. Kinofestival leidis raudteelaste hulgas väga elavat poolehoidu, ning 15 päeva kestel külastas etendusi kokku ligi 10.000 vaatajat.

Raudteevalitsusel ja Poliitosakonnal on kavatsus raudteelaste kinofestivali jätkata. Kõigepealt korraldatakse kinoetendusi Tallinnas, Tapal ja Mõisakülas Punaarmee-päevade puhul 22. ja 23. veebruaril. Tallinnas näidatakse filmi „Meie Kroonlinnast“, Tapal ja Mõisakülas — „Tšapajev“.

Alates märtsikuust algab uus festival, mille kestel käiku rakendatakse alaliselt Eesti NSV Raudteelastele käsutusse antud agitrong. Rong kinoseadeldisega liiguks kõikidel raudteeliinidel ning korraldaks filmiseansse suuremates sõlmpunktidest. Tallinnas ja Tartus jätkuksid etendused raudteelaste kultuurklubides, kus etenduste korraldamiseks palutakse Raudteevalitsuse kasutusse Kinofikatsiooni Valitsuse kaks rändkino, mis rakendatud olid ka eelmise festivali läbiviimisel.

Punaarmee-päevale pühendatud kinožurnaali

Kinokroonika Eesti Studio uus nädalaringvaade — Kinožurnaali nr. 6 — mis ekraanile lastakse täna, on pühendatud peamiselt Punaarmee-päeva kohastele teemadele.

Nõnda sisaldab nädalaringvaade ülesvõtteid kutselastele punaarmeelestele korraldatud kontsertaktusest „Estonias“ möödunud nädalal, punaarmeeleste suusacrossist ja koolinoorsoost laskeharjutustel.

Edasi samas filmikroonikas on ülesvõtteid Tallinnas tööle asunud emadekoolist, eesrindlikest kaevureist Kohtla-Järve põlevkivikaevandusest ning noortest kunstnikest J. Koorti nimelises rakenduskunstikoolis.

„SIRP JA VASAR“

Toimetust. Tallinn, Pikk 58, tel. 449-82.

Vastuvõtt kella 13—14.

Vastutav toimetaja A. Vaarandi. Väljaandja ENSV Riikliku Kirjastuskeskuse Ajalehtede Kirjastus, Tallinn, Pärnu mnt 10, tel. 451-18. Tellimiste-kuulutuste peakontor Pikk 2, tel. 428-93, pk. 202.

Jooksvad arved: Riigipangas nr. 426011.

Nats. A.-S. Krediid Panga 583

Tellimishinnad: 3 kuud — rubl. 1.20, 4 kuud — rubl. 1.60, 6 kuud — rubl. 2.—, 8 kuud — rubl. 2.40, 12 kuud — rubl. 4.80.

Aadressi muutmise 1 rubla.

„Sirp ja Vasar“ ilmub kord nädalas.

„Punase tähe“ trükk Tallinnas. Pikk 54.

Tellimise nr. 340

MB 3733

N. P. Tšerkassov Suvorovi osas